

Előfizetési árak:	
A kiadóhivatalban átveve:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 „ — „
Helyben házhoz hordva:	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 frt 50 kr.
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	12 frt — kr.
Negyedévre	3 „ — „

# TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:  
Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaszolgáltatására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, augusztus 12.

## Világos.

A magyar hadsereg java ott állott a Csíger patak mellett. Görgei volt a közepén, az osztrákok rettegett réme, körülötte a 3-ik és a 9-ik veres sapkás zászlóalj, a halál angyalai.

Sorban, rendben áll mind, a mint harcban edzett katonák állanak csata előtt.

Boros-Jenő felől muszka csapatok kezdenek feltűnni. Itt is, ott is egy-egy csapat. Ágyuk is; sok egymás után, vagy 70 darab.

Mint a kigyó furódik a magyarok köré a muszka hadsereg s nem mozdul a mieink közül senki.

Egy muszka tiszt lovagol Görgeihez. A magyar vezér kardja megmozdul, de nem jön ki hüvelyéből. Átnyújtja az elenségnek.

Ötven éve már, hogy a magyar hadsereg Világosnál letette a fegyvert, de nem tudjuk elfelejteni ma sem.

Ez a kép üldöz bennünket még mindig.

Amiért a szabadságharcot végigküzdötték honvédeink s a mit Világosnál elvesztettünk, azóta visszanyerte a nemzet, alkotmányunk helyre lett állítva, a

nemzet főpapja feltette Szent István koronáját I. Ferencz József fejére, az egyetértés király és nemzet között helyreállott, a szabadságharc anyagi veszteségeit kiheverte az ország, tudomány és művészet, ipar és kereskedelem virágzásnak indult, a magyarság minden vonalon megerősödve tért foglalt, a nemzeti állam java része ki lett építve — — — de Világos azért fájdalmas emléket kelt ma is.

Baj van elég az országban minden téren, de azokért csak önfiait és a legzaldalkodott politikai és gazdasági rendszereket okolhatja, a világosi gyásznak és szomorú következményeinek semmi része e bajok előidézésében — — — de Világost azért el nem felejtjük soha.

A vezéreket sem okoljuk miatta. Görgeit sokáig átkozta ugyan a közvélemény, de ma már a nemzet legnagyobb része belátja, hogy alig tehetett másként, hogy a katasztrófát a tulerő okozta — — — de azért Világost nem felejtí a magyar.

Olyan lesz az mindig, mint Sajó és Mohács emléke.

Hála a Gondviselésnek, hogy a nemzeti katasztrófa okozta sebeket meggyógyította s a nemzetet új életre keltette. Kérjük, ne engedje, hogy történetünkben valaha ilyen ismétlődjék!

## A Hentzi emlék-ünnep.

-- Saját tudósítónktól. —

Budapest, aug. 12.

### A kivonulás.

A különböző kaszárnyákból már kora reggel — mintegy 7 óra előtt — indultak el a csapatok a kadét iskola felé. A gyalogezredek kibontott zászlókkal, hangos zeneszóval, a szerkesztők és huszárok gyalogosan, a tüzérek ágyú nélkül. A kadétiskola ugyanis nem elég nagy arra, hogy ezeket a csapatokat lovastól és ágyustól együtt befogadhassa.

Ugyanez a térhiány volt az oka, hogy a gyalogezredek nem teljes létszámmal, hanem csak egy zászlóajjal voltak képviselve. A tüzér és lovas ezredek közül szintén csak egy osztály vett részt a parádeban.

A kadetiskola és a Ludovika-akadémia növendékei azonban — egy hadizászlóaljat alkotva — teljes létszámban vonultak ki.

Az utcákon meglehetősen mozgalmakat keltett a kivonulás.

### A csapatok felállítása.

A csapatok egynegyed 9-től kezdve szakadatlan sorban érkeztek a színhelyre. Ez a színhely a kadetiskola homlokzata előtti tágas tér, melyet egy kőfal választ el az utászok gyakorló terétől.

A tér legszélén, a kadetiskola középső homlokzatával szemben áll Hentzinek ujonnan befestett szobra. Egyebekben egészen a régi. Semmiben sem változott meg.

Az elhelyezés nagy sürgés-forgással ment végbe, különféle színes zászlócskák voltak a földbe tűzve, jelezve a csapatok felállásának helyét. Vezényszavak hangzottak össze-vissza,

## A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

### Hervadt rózsalevelek.

Irtta: Mányiné Prigl Olga.

A Kápolnay kisasszonyok ott laktak a szomszédunkban. Én nagyon szerettem őket és ha csak tehettem, átszöktem hozzájuk. Az anyám nem szívesen engedte, akárhányszor mondta az apámnak: eltanulja a vénkisasszonyos tempókat. Hogy láttam, az anyámnak nem tetszik, hát ritkábbra fogtam a látogatásokat, de azért hűségesen feljártam a padlásra, hogy a szelelő-lyukakon átnézhessek az udvarukra. Megvannak-e a galambok, a pincsi milyen szalagot kapott a nyakába, hát a kis cziczák mekkorát nőttek.

Volt a kisasszonyoknak mindenük. Az én gyerekkorom szerint talán övék volt a Dárius kinese. De suttogták is a faluban, hogy nem szegények. Az apjukról maradt rájuk valami, a ki hajóskapitány volt s egyidőben magának is volt bajója. Igaz, hogy a pesti nagy árvizkor odalett mindenük, a temérdek buza, a mi le volt rakva a hajó fenekére, megromlott, kiesirázott, keményítőt főzhetek belőle; de hát a jó Isten sohse vesz el annyit, hogy ne maradjon egy kevéske és az a Kápolnay kisasszonyok takerékos életmódja mellett tekintélyes vagyona nőhet ki magát.

Volt is becsületük a faluban, valahogyan az uraság, az öreg méltósága után őket számitották. Talán hogy bejártak a kastélyba és másúv nem igen mentek. Pedig és igen szorgalmasan, fehérenmüt varrtak a méltóságának, mert az öreg báróné még mindig csak a kézzel varrottat szerette. Az embereknek mindig imponál a tartózkodás, a Kápolnay kisasszonyok életmódjáról legendák keringtek, a fantázia színezte, a pletyka vitte tovább, úgy hogy utoljára mutogatás számba ment a Kápolnay kisasszonyok kis két ablakos, kertre nyíló háza és az idegenek bizonyára mindig nagyot néztek: ugyan mi van azon látnivaló? — De azért nem szóltak semmit, úgy tettek, mintha értették volna.

Nagyon büszke voltam, ha tőlem kérdeztek egyet-mást felőlük. Rendesen kértem magamat egy darabig, s akkor is csak olyan se hideg, se meleg feleletet adtam. Kinek mi gondja rájuk, — élnek. Szegény mamát egyszer egészen felbujtották ellenük, persze csupa irigységből. Határozottan megiltotta, hogy nem szabad hozzájuk átmenni. Majd agyonsírtam magamat.

Egyszer aztán beteg lett az egyik kisasszony, s minden áron engem akart látni. Nagyon szépen tiszteltette a mamát, — engedjen át egy perczre. Felöltöztettek, a mama is magára vette a fekete selyemruháját és úgy mentünk át ketten. Beteget látogatni az irgalmasság cselekedetei közé tartozik. Végig az utcán ki-

állottak a kapuba: valami nagy dolognak kell lenni a kisasszonyoknál . . .

Oh csakhogy valahára ott lehettem! — A pincsi megismert, odadörgölődött hozzám, de mintha valami szomorú lett volna a kerek szemében. A cziczák már hálátlanok voltak, ki erre, ki arra futott és csak az ajtó mögül leskelődtek ránk nagy ravaszul.

Halkan kopogtunk s benyitottunk a szobába. A szépen kolmizott fehér függönyök le voltak engedve, s a nap, mely visszasütött a ragyogó ég széléről, éles, sárga csikot vetett a kopodtas zöld garnitúrára. Körül-körül ünnepi csöndesség, száraz birsalmalevélszag, a falak hófehérek s a szoba sarkában szépen felvetett himzett váncosok közt feküdt a kisasszony. Felemelkedett ágyában és odanyújtotta mindakét száraz kezét:

— Oh köszönöm! — köszönöm! — az Isten áldja meg!

A konyhán keresztül betepegett a testvére. Pápaszem volt az orrán, középső ujján, a mely egy kicsit göresös volt, az elmaradhatatlan sárgaréz gyűszű fénylett.

A Fánika kisasszony merő ellentéte volt a nénjének. Amaz magas, szikár, valamikor nagy szépség lehetett, szépen ivelt szemöldei mindig asszonyokat, a kik a kastély ebédlőjében nemak megfestve és felaggatva szép sorjában. A Fánika kisasszony fürgé volt, szókimondó, a másik inkább arisztokrata, de alapjában véve nagyon, nagyon jók voltak mindketten.

lovas adjutánsok száguldtak egyik helyről a másikra és jó félóra múlva került még a felállítás-sal elkészültek.

A kivonult helyőrséget négy hadirendbe állították fel. Az elsőbe állították a császári és királyi hadapród iskola és a Ludovika akadémia növendékeit a honvédekkel, a másodikba és harmadikba az első honvédegyezred és a fővárosi gyalogezredék egy-egy zászlóját.

A negyedik rendben állottak a lovasság, a szekerészcsapatok és tüzérség egy-egy osztálya gyalogosan. Volt köztük egy honvédhuszár is. Még egy csapat szanitás csapat is odaállott, hogy teljes legyen a kép.

A be nem osztott tábornokok törzs és főtisztek nagy tömege. — Közösök és honvédek, összevegyülve — ott tarkallott az emlék körül. Messziről egy hosszú fényes tarka kigyónak látszott ez a tömeg.

Egy negyedórával 9 előtt készen volt az elhelyezkedés. Akkor érkezett meg *Lobkovitz* herceg, hadsegédével és *Koller* ezredes, vezérkari főnökkel.

*Basler* tábornok, a kirendelt csapatok parancsnoka, minden egyes csapatparancsnokhoz odalovagolt aztán és átvette jelentésüket. Aztán pihent vezényelték és a katonák lábhoz tett fegyverrel várták az ünnepély kezdetét.

Egy üteg ágyut helyeztek a szemben fekvő gyakorlóterén, hogy avval adják meg a díszlövéseket.

#### József főherceg érkezése.

Pár perccel 9 óra előtt *Ványa* Ferencz tábori prépost-plébános teljes egyházi díszben megfelelő segédlettel odament a szoborhoz.

Pont 9 órakor felhangzott a hármaskürt, mely a felség képviselőjének, *József* főhercegnek érkezését jelezte.

A csapatokat tisztelgésre vezényelték, az összes dobokon és kürtökön a Generalmarsch fújták és az összes zenekarok harsogták: a »Gott erhalte«-t.

A honvéd zenekar velük fujta.

Közvetlen azután két udvari fogat érkezett sebes vágtatásban és megállt a kadetiskola udvarán. Az egyik kocsiban ült *József* főherceg adlutásával *Bolla* altábornagygyal, a másikban a főherceg közvetlen suitejéhez tartozó tisztek.

A főherceg a hagyományos és szokásos ruganyossággal ugrott le kocsijából.

*Rosler* tábornok, aki a csapatok jobb szárnyán foglalt állást, elébe lovagolt és kardjával háromszor tisztelegve, jelentést tett a csapatok létszámáról.

A főherceg feszes katonai tartással hallgatta meg a jelentést, aztán odament az oszlophoz, a hol a papok üdvözölték. *Ványa* prépost odanyújtotta neki a keresztet, melyet a főherceg megcsókolt.

A főherceg ezután jelt adott a beszentelés megkezdésére.

#### A beszentelés.

A zenekarok elhallgattak, a tisztelgő csapatoknak »vigyázz«-t vezényelték. Egyike a zenekaroknak a »Gebt vor der Schlacht«-ot intonálta, *Ványa* prépost imát mondott és körüljárva a szobrot, több helyen szent vízzel behintette.

Mikor az egyházi beszenteléssel végeztek, kürtészó hangzott fel, mely tüzet vezényelt. A csapatok zászlójánként egymásután díszültet adtak. Nyolcz ágyulövés hangzott el ugyanakkor.

Aztán tisztelgést vezényelték. A zászlókat ismét meghajtották, a kürtöket megfújták, a dobok pörögtek, a zenekarok teljes erővel fújták a »Gott erhalte«.

Most következett a szobor ünnepélyes átadása. *Lobkovitz* herceg *Hanke* ezredeshez fordulva a következő beszédet mondotta:

#### Lobkovitz beszéde.

Még nem mult egy éve, mióta szeretett császárnénk és királynénk tragikus halálának gyászhiere az osztrák-magyar monarchia minden részébe eljutott s oly sok megpróbáltatást átszenvedett császárnk és királyunk minden alattvalójának szívét iszonyattal s fájdalommal töltötte el.

Általános visszhangra talált a magyar korona országában a felhívás, boldogult védaszszonyunknak emléket állítani, mely közből és érzezből alkotva *Erzsébet* császárné és királyné iránt érzett legmélyebb tiszteletünknek és szeretetünknek örök időknön át legyen tanuja.

Ő császári és királyi apostoli felsége kegyeskedett azon óhajának kifejezést adni, hogy Istenben boldogult felséges nejének emléke a Szent-György-terén állíttassék fel, ezen előkelő nyugalmi téren, mely a nagyváros zajától távol az emléket is azon nyugalommal és csend-

del fogja körülvenni, melyet a megboldogult életében annyira kedvelt.

Ezen téren állott 1852 óta a Budavár védelmében 1849-ben elesettek emléke, kiknek tetemei eddig a budai katonai temetőben nyugodtak, mely temető a székesfőváros hatalmas terjeszkedése következtében rövid idő múlva fel lesz hagyva.

Hogy az elesettek sirhantja a feledéstől megóvassanak, elrendelte Ő Felsége, hogy azon vitézek földi maradványai, kik katonai kötelességüket teljesítve a becsület mezején estek el, kiasassanak s a császári és királyi hadapródiskola kertjében egy sirboltban tétessenek örök nyugalomra; ezen katonai sir fölé emeltessek a harczosok emléke, most már egyuttal *mint síremlék* is.

Ezen legfelsőbb parancs teljesítésével én lettem megbizva s ma már itt áll az emlékszóbor, minden részében kijavítva, mélyében derék, vitéz, halálmegvető katonák földi maradványai.

Ezen katonai sir beszentelése megtörtént s az ünnepély magasztosságát kiválóan emelte Ő cs. és királyi Fensége *József* főherceg ur, mint Ő Császári és Királyi Apostoli Felsége képviselőjének jelenléte.

S most átadom a hadapródiskola parancsnokságának oltalmába és védelmébe ezen emlékszóbor. emlékeztesse az az itt felnövekvő katonai ifjúságot mindig arra, hogy legfelsőbb Hadurunk elesett katonáiról nem feledkezik meg s hogy legmagasabb elismerése a katonai kötelesség teljesítését a siron túl is megjutalmazza: intse ezen emlék jövődjő ifju bajtársainkat a katonai pálya komolyságára, de egyuttal magasztosságára is.

#### A hadapród-iskola parancsnokának felelete:

Hercegséged szavai hatása alatt mélyen megindulva átveszem a hadapródiskola nevében az 1849-ben elsett harczosok sirjait és emlékoszlopát.

Legyenek hercegséged fenkölt beszédének végső szavai a nevelésemre bizott katonai ifjúságnak mindig szívébe oltva.

#### Az emlék-ünnepély vége.

Végül a csapatok díszmenetben elvonultak a főherceg előtt és aztán hangos zeneszóval hazamentek. *József* főherceg kocsiba ült és hazahajtatott.

Tüntetés a helyszínen nem volt. Pedig a rendőrség nagy előkészületet tett. A katonai temetőben és a lipótmezei ut mentén fekvő épületekbe mintegy 400 gyalog és lovasrendőr

— Isten hozta! — Isten hozta! — hálálkodott Fánika kisasszony és azt sem tudta, hova tegye az édesanyját. Ezerszer is bocsánatot kért, hogy alkalmatlankodott, de hát a Mari, a mit egyszer a Mari a fejébe vesz... De és a Marinak okvetlen meg kell gyógyulni. Oh ugy egymáshoz szoktunk, hogy meghalnék utána, — mondta. A mindig vidám, apró kékszeműbe felszökött a köny, s hogy letörülte, ott maradt a keze fején.

Odavittem székemet a Mari kisasszony ágya mellé, de közelebből nézve szinte megborzadtam, ugy megváltozott a szegény a pár hét alatt, mióta nem láttam. Megfogta a kezemet, hideg volt mint a jég, ujjai végig-végig siklottak arczomon, mig szeméből hullott a köny. Hullott, hulot egyre.

Abban a pillanatban szinte félttem tőle. Jó Istenem, talán már megis halt. Mert a szempillája se rebbent, s ujjai görcsösen fonódtak az enyémbe.

Fánika kisasszony nagy beszédbe volt az anyámmal, élénk taglejtéssel kísérte beszédét, többször végigsimította a homlokát, szemöldeit, a fejével integetett és olykor mintha restelkedve huzogatta volna végig a kezét a hamuszín lüszter ruhája ránczain. Suttogtak, összedugták a fejüket és láttam, a mama elővette a zsebkendőjét.

Egyes szavak odaverődtek hozzánk:

— A Mari vőlegénye... Volt kérem, derék szép férfi... Jó Istenem, mért ne lett volna, fiatalok voltak... És aztán... A jó Isten akarta ugy. Nem lett a dologból semmi... Egyik se tehetett róla.

Fánika kisasszony ugy, hogy észre ne vegyem, felém intett az őszbe vegyült, főkötős fejével:

— A szemé, a szemé épen olyan volt, olyan szelid kék... Pedig hatalmas marczona ember volt, hajóskapitány ő is... Nem tudunk azóta róla, pedig a szegény néném nagyon szerette, nagyon...

Olyan kék szemé volt...

Mari kisasszony simogatta a kezemet, én ugy tettem, mintha semmit sem hallottam volna.

No és egy hétre eltemettük szegényt. Szép koszorut vittem csupa fehér violából és az egész kis virágos udvar olyan volt mint egy nagy szemfedő. A rózsák szomorúan integettek, a pincsi dideregve bujt meg a Fánika kisasszony fekete ruhája mellett, még a galambok is sirtak a duczban. Csak a kis macskák hancuztak tovább.

Rákövetkező napokban egy kis barna, veretes ládikát hozott át Fánika kisasszony. A nénye bizta rá, azzal a meghagyással, hogy adja át nekem. Egy kis emlék. Fánika kisasszony elment és mi kíváncsian bontottuk ki a ládikát. Fonyadt, dohos szag csapódott ki belőle, egy

halom megszáradt rózsalevél volt benne. Összezsugorodott, pergamenszinű szirmocskák. Legalján pársor írás, borítékba téve, a Mari kisasszony szép, határozott férfias vonásaival.

Akkor nem értettem meg gyerekésszel, most kezembe került megint és tiszta szép emlékedet ezerszer csókolom édes, édes jó Mari kisasszony. A sirodát már befutotta a télizöld, apró keresztet mohos, szögleteiben pók bujik meg, hogy lassan, de biztosan szövögesse rája a feledés fátyolát. Fánika kisasszony is meggörnyedt, siet utánad, otthon minden pusztul, minek maradna meg, — kinek?

Meggyűjtötte már ő is a rózsalevelet a selyempárnába, koporsópárnájába. És eltemettük őt is. A kis csendes házba másnap már idegen emberek járnak, a kik letapossák a kis kertet, kiszedik a duczból a galambfőkékat. A cziczák elvadulnak, a pincsi még jó hogy elpusztult szegényke előbb.

Ez az élet. Születünk, meghalunk. Oh boldogok, ezerszer boldogok, kik megszedik az erények rózsaleveleit, kik tavaszkor, rózsanyílás-kor is ráérnek arra, hogy a halálra gondoljanak, hogy az örökös ágyat készítsék maguknak jó puhára, ha még szedésközben meg is vérzi kezüket a üske.

Elfonyadt, apró szirmocskák, tanitsatok az elmúlásra.

állt készenlétben Soly rendőrtanácsos vezénylete alatt.

### A katonaság és a sajtó.

A történeti hűség kedvéért meg kell még említenünk, hogy a lapok indításával szemben nagy előzékenységet tanúsított a katonaság. A lapindítókat az iskola első emeletén fekvő tanács szobájába vezették, a honnan kényelmesen és jól láthatták az egész ünnepély lefolyását. A szobában *Dáni* Balázs vezérkari százados fogadta őket, a ki a legnagyobb szeretetreméltósággal adott meg a sajtó képviselőinek minden felvilágosítást, a mit csak kívántak.

### Tüntetés a Hentzi-ünnep ellen.

— Saját tudósítónktól. —

Budapest, aug. 12.

A főváros független érzelmű polgársága, a melyben erős visszatetszést keltett Hentzi siremlékének tegnap rendezett ünnepies fölszentelése, ugyancsak tegnap ugyanazon órában ellentüntetést rendezett a honvédszobor előtt. A polgárok 8 órakor reggel a Krisztinavárosi plebánia templomban jöttek össze, a hol *Rostaházy* Kálmán apátplebános gyászmisét mondott az elesett honvédek emlékére. Az első padosorokban láttuk: *Eötvös* Károly, *Hentaller* Lajos és *Barabás* Béla orsz. képviselőket, *Dienes* Márton és *Gara* József szerkesztőket s egy csapat 48-as honvédet; a többi padosorokat a polgárság foglalta el. A mise végén a kórus a Hymnuszt énekelte. Azután a templom közönsége kivonult a térségre s élén néhány kocsival, a mely a rendezőket vitte, a Kossuth-nóta hangjai mellett s Hentzi abczugolása közben megindult a honvédszobor felé. Utközben a menet mintegy ezer főre szaporodott. Szép látvány volt a bástyafal alatt elvonuló nép, amelyet fenn a várban, a bástya nyugoti oldalán kendőt lobogtatva üdvözölt a polgárság, a Kossuth-nóta, a Hymnus és a Szózat hangjai mellett a menet a honvédszoborhoz. Itt *Gara* József szerkesztő állott az emelvényre, hogy az egybegyűlteket üdvözölje.

Ebben a nehéz órában — ugymond — megindultsággal üdvözölöm önöket. Elhoztuk magunkkal ezt a koszorút, nem győzelmi jutalmul, hanem kiengesztelésül azért a másik szoborért, a hol most az ágyuk dörögnek. Nekünk nincsenek ágyunk, nekünk legfőleg a szemünk villan meg. Fohászkodjunk az Istenhez, hogy bocsássa meg a bűnét azoknak az ifjaknak, akik most kénytelenek annál a másik szobornál tisztelegni.

Perczekig tartó, lelkes éljenzés hangzott föl, amikor *Eötvös* Károly lépett az emelvényre. Körülbelül ezeket mondta:

Tisztelt közönség! Isten házából jöttünk ide a Szűz anyának és keresztre feszített fiának társaságában, mert a mai napnak igaz érzelmeit csak azok társaságában találjuk meg. Elhoztuk koszorúinkat, amelyek hervadók, de elhoztuk szíveinket is, amelyek soha el nem hervadnak. Itt, az ország szívében egy másik, ugynevezett ünnep folyik, a hol nemzetünk lobogóját tisztelettel hajtják meg Hentzi-szobra előtt. Folt marad azon a lobogón, amelyet nagy tettekkel lehet csak lemosni. Megsértették a nemzetnek önértétét. Egy ugynevezett fátoly volt a multra borítva, ezt leszakgatták és a magyar nemzet arcába akarják ma dobni. De ezt a nemzetet becstelében megsérteni nem lehet. Ört áll mellette ezeréves multjának minden dicsősége. Itt ez az ércszobor. Talán mulandó, emléke nagy időnek. Ez a szobor hirdeti, hogy csak az a dicső, amit ő képvisel. Királyok, császárok, hadurak minden hatalma elenyészik ennek hatalma előtt. Ez nem mulik el soha, a mint nem mulik el ama tettek emléke, amelyeknek néhány hőst még itt látjuk magunk között. Azt énekeltük az Isten házában, hogy megbűnhődte már e nép a multat s jövendőit. Én azt nem tartom gyásznak. Soha sem volt bűnös a magyar nép, csak szerencsétlen. Ellenségei voltak a bűnösök. Tévedett a költő, de nekünk nem szabad té-

vednünk. A mi bűnünk, hogy ma gaz ellen-ségeinket ünneplik. A keserűség érzete vesz rajtunk erőt, de mi vegyünk erőt ezeken az érzelmeken. Ez volt itt a hős, a dicső s nem a másik. Koronák porrá válnak, ám az örök honszerelem mondja meg, ki volt az igazi hős, az igazi dicső. Ez pedig azt mondja, hogy nem az idegen fajták bérelt katonája, hanem a magyar hősök. Isten áld meg a magyart!

Harsogó éljenzés között lépett le *Eötvös* az emelvényről, hogy helyét átadja *Molnár* Jenő dr.-nak, aki rövid beszédében bocsánatot kér a köröktől, hogy nem tudták meggátolni a nemzetet ma ejtett sérelmet.

Majd *Isaszegh* város képviselője tette le koszorúját a szoborra, míg *Kardhordó* Árpád a demokrata kör koszorúját helyezte el rövid beszéd kíséretében.

Az unszolásnak engedve *Barabás* Béla orsz. képviselő szólott. A fájdalom érzése — ugymond — elnyomja az ember szavát, mert ha dicsőséget is ünneplünk e helyen, be van borulva a lelkünk, hogy a nemzet, amely annyit türt, meggyaláztatik és csillogó kardok hegyéről, ágyuk dörögéséről az vágatik a szemébe, hogy: Te nemzet, te nem létezel, elnyomlak, megfojtalak! Ámde a nemzet éltető szíve itt van a szobor körül, innen kapja életerejét a nemzet, s ha a katonák nem éreznék együtt a nemzettel, akkor ez csak egy katonáktól megszállott tartomány. Erről a szent helyről, ha szót ragadtam, kötelességből tettem egy párt nevében, amely küzdeni fog azokért az eszmékért, a melyekért ezek itt meghaltak, s a melyek ntt meggyaláztatnak. Végül fohászkodik Istenhez, adjon erőt a sok csapás elviselésére.

Utolsónak *Vig* Viktor dr. lépett az emelvényre, s elszavalta *Zempléni* Árpád *Világos szombatja* című alkalmi költeményét.

Az ünnep ezzel befejeződött s *Gara* József méltóságteljes elvonulásra hívta fel a népet, egy nagy babékoszort helyezett a szoborra, amelynek fekete szalagján ez a fölírás: 1899. augusztus 12., nemzetiszínű szalagján pedig: *Hentzi diadalmas legyőzőinek!*

A szobor körül, a hol a rendre *Kolozsváry* kapitány és *Sándor* László fogalmazó ügyeltek, zavartalanul folyt le az ünnepség. A nép egy része el is oszlott, de egy mintegy 200 főből álló töredék mindjárt a színház-utcai katonai építészeti hivatal előtt hangos abczugolásban törtek ki. A láрма csak néhány percig tartott, mert hirtelen kitárult az épület kapuja, s egy csapat elrejtett lovas-rendőr vágatott a tömeg közé, mely ijedten széjjel futott.

A tüntetők azonban néhány perc múlva újból összeverődtek, s a vezetők kiadták a jelszót, hogy elébe kell menni a Hentzi-ünnep-ről visszatérő katonaságnak. Rejtett utcákon keresztül vonult ez a kitaró csapat, míg végre az ostrom utca sarkán messziről feltűnt egy bosnyák csapat, amely zenezsával közeledett. A tüntetők megabczugolták, de azért a katonák vigan mentek tovább. Lehurrogtak egy csapat katonatisztet is, akik az ünnepségről gyalogosan jöttek. Eközben a tüntető csapat elérkezett a Krisztina körútra. Néhány perc múlva újra felhangzott a muzsikaszó, s egy zászlóalj honvéd fordult ki a körútra. Alighogy a honvédek a tüntetők közelébe értek, hangos abczugolás és kiáltás hangzott föl. Szidalmak közepette botok emelkedtek a levegőbe.

A zászlóaljat vezető *Mattyasovszky* ezredes hirtelen megállította lovát, a zene elhallgatott, s elharsant a vezényszó:

Szuronyt szegezz! Balra át!

A szuronyok megvillantak, s a katonaság szemben állott a tüntetőkkel, akik erre futásnak eredtek. Oldalt egy csapat lovas rendőr is odaszáguldott, s pár perc alatt megtisztították a teret.

Az ünnep utójátékának ez volt az utolsó epizódja.

### Protestáns türelem.

Egy bácskai esetből kifolyólag hevesen támadta a liberális sajtó a kath. egyházat azért mert a tisztán polgári házasságban élő feleket a szentségekből kizárják s az egyházi temetést

tőlük megtagadják. Ezzel szemben a protestánsokat úgy vigasztalják, mint a vallási türelem élő példáit. Érdekesen mutatja be ezt a küzdelmet az „*Erdélyi Protestáns Lap*“ aug. 10. számának egy közleménye, melyet az *Alkotmány* után a következőkben adunk:

Egyik egyházunkban — ugymond — egy ev. ref. ifju polgári házasságot kötött egy távolabbi községbeli gör. kath. nővel. Megelőzőleg az ifju rendes uton jelentkezett a papnál s kérte a templomban leendő egyházi kihirdetését. Ily előzmények után az illető lelkész nem is gyanította, hogy az egyházi áldást mellőzzék. Később, midőn megtudta, felhívta az illetőket keresztyéni kötelességeik teljesítésére, a férj azonban azon okot hozta fel, hogy a nő úgy is át akar állani az ev. ref. vallásra s akkor akarják megtenni, de késtek úgy az átállással, mint az esküvel. Jelen év júniusban elsőszülött gyermekük meghalt s az apa kérte a harangoztatást. A lelkész presbiteri gyűlést hívott azonnal s a presbiterium atyafiságosan megdorgálva az embert, azt határozta, hogy addig nem harangoztat, sem papjának és tanítójának a temetést addig meg nem engedi, míg az egyházi törvényeknek eleget nem tesznek. A házastársak ott hagyták halottjukat, két tanúval elmentek a paphoz és megesküdték.

Egy másik helyen, egy csak polgári házasságban levő férfi előállott az urvacsoravevők sorába. Mikor a pap a kenyérrel oda ért, azt kérdezte tőle, meg van-e esküdvé? A felelet tagadó volt. Szápen kikerülte s nem adott neki urvacsrát. Pap is, az illető is ezer kinokat állottak ki, de az eredménye az lett, hogy pár nap alatt megesküdték.

Más alkalommal egy ifju a szomszédos községből elvett egy nőt. Mikor a lakodalmi menet nagy muzsikaszóval hazaért, megtudta a pap, hogy csak polgári házasság. Rögtön presbiteri gyűlést hívott össze s az örvendező új párt a gyűlés elé idézte. Itt kérdőre vonatván, azt adták okul, hogy a jegyző azt mondta nekik: nem kell most már az egyházi házasság. A presbiterium azt határozta, hogy három nap alatt menjenek vissza, egyházilag esküdjének meg s hozzanak erről az illetékes paptól bizonyítványt. És az ifjak csuf zimankós időben felkerekedtek, elmentek s a presbiteri határozat szerint jártak el.

Férjhez megy egy nő egy távolabbi községbeli férjhez. A nőnek már korábban kezében volt a keresztlevél s így a pap ezen az uton — tudniillik mikor kivesszi a keresztlevelét — nem vehetett tudomást a kötendő házasságról s ugylátszik, hogy jelentkezni az ifjak nem akartak. Megtörténik a polgári házasság s a lakodalmi menet nagy muzsikaszóval, szeke-rekkel éppen a pap kapuja előtt ment el. A lelkész azonnal befogat s utána hajt a már messze járó lakodalmi menetnek, gondolván, hogy most vagy soha. Amint utóléri, az új párt kérdőre vonja az uton, hogy miért kerülték e, az Isten házá? Himeznek-hámoznak s a vég-eredmény az lett, hogy a lelkész is a lakodalmi menethez csatlakozott, bementek a legközelebbi utban eső parókhiára s letették a hitet.

Ugyan micsoda ehhez képest az a katholicus intolerancia?!

### A lapkiadók gyűlése.

A Magyar Ujságkiadók Országos Szövetsége ma tartja nagygyűlését a *Kereskedelmi Csarnok* tanácskozó-termében. A gyűlésen az alapszabályok tervezetét veszik tárgyalás alá, amit *Rábel* László soproni szerkesztő és lapkiadó, a szövetség titkára készítet el kiváló gondnal. A gyűlést *Zilahi* Simon szövetségi elnök, a Budapesti Hírlap ujságvállalat igazgatója vezeti *Szávay* Gyula alelnökkel, a Győri Hírlap szerkesztőjével egyetemben.

A fővárosi és vidéki vendégek egy része a tegnapi estől gyorsvonattal érkezett Nagyváradra, köztük *Zilahi* Simon (Budapesti Hírlap), *Nagel* Ignác (Magyar Vas és Gépujság), *Lenkei* Zsigmond (Esti Ujság), *Rádai* Gyula (Budapesti

Hírlap), *Hartmann* József (Budapesti Napló), *Tiszt* Lajos (Arad és Vidéke), *Nagy* Sándor (Pécsi Napló), *Bábel* László (Soproni Napló). Az éjjeli vonattal érkezett *Szávay* Gyula (Győri Hírlap), *Somos* Árpád (Debreczeni Ellenőr) és *Lévai* Mór (Ungvári Közlöny). A vendégeket *Láng* József a *Nagyvárad* főszerkesztője és tulajdonosa s *Makkay* József a *Tiszántul* igazgatója fogadták a pályaudvaron.

Este 8 órakor kedélyes társasvacsorára gyűltek egybe a lapkiadók a Széchenyi fogadó ebédlőtermében, hol kívülök a napisajtó képviselői is megjelentek.

A mai nap programja egyébként a következő:

1. Reggel 9 órakor találkozás és reggeli a *Fekete Sas* kávéházban.

2. Dél előtt 10 órakor a város nevezetességeinek megtekintése bérkocsikon. A vendégek megtekintik többek közt a Szent László szobrot, a posta palotát, főgimnáziumot, jogakadémiát, igazságügyi palotát, muzeumot, városházát, vármegyeházát, majd kikocsiznak a Rhédey-kertbe, Sport-térre, s megtekintik a hadapródi iskolát, hol Budaházy százados kalauzolja őket.

3. Dél előtt 11 órakor a Szövetség ülése a *Kereskedelmi Csarnok* termében, *Zilahi* Simon elnöklete és *Rábel* László előadása mellett.

4. Déli 1 óra 50 perczkor indulás a közúti vasúttal a Püspök-fürdőbe.

5. Délután 2 órakor társas ebéd a Püspök-fürdő gyógytermében.

6. Délután 4 óra 40 perczkor indulás a Félix-fürdőbe. Uzsonna.

7. Délután 6 óra 48 perczkor indulás Nagyváradra.

8. Este fél 8 órakor a szinkörben az *Éjjel az erdőn* előadásának megtekintése; azután a szinkör udvarán, a *Bazár*-vendéglőben vacsora étlap szerint.

9. Éjjel 11 órakor vagy 2 óra 30 perczkor elutazás.

## Ingyen gyógykezelés.

— A járványkórházban. —

Az új járványkórházat László-kórház és fertőtlenítő intézetnek nevezte el a városi tanács s szabályrendelet-tervezetet készített a kórházra.

Ezt a szabályzat-tervezetet már tárgyalta a közegészségügyi bizottság, a melynek körébe tartozik tulajdonképen a kórház ügye.

Már ezen bizottság tárgyalásánál felmerült az a kérdés, hogy a betegek ápolása *ingyenes legyen*. A szegény családok gyermekei, ha fertőző betegségbe esnek, a városi pénztár költségére gyógykezeltesse.

A *szegényeket* értjük, de nem csak azokat, a kiknek még betevő falatjuk sincs. Azt a polgár családot szeretnénk megkímélni a zaklatástól, a kiknek ugyan van egy kis rozoga kunyhójuk is, de a napi fentartása a családnak nehéz gondot rónak a családfőre.

Elkótyavetyélni való még talán akadna ezeknél a szegény családoknál, de ezzel a város jótévő keze koldus botra is juttatná az egész családot.

Az orvosok, a kik annyiszor látják a nyomort, abból az intenczióból indultak ki, hogy úgy is elég szerencsétlenség annak a családnak, ha gyermekét elszakítják tőle, legalább kimélik meg a tönkre tevéstől. Elég szerencsétlenség egy családra, ha a közérdek miatt beviszik beteg gyermekét a járványkórházba, ne jöjjön a baj után — a végrehajtó.

Szerencsétlen gondolat, hogy a rendőrség ítéletére bizzuk, ki fizesse a kórházi költséget, vagy ki a *szegény*. Akkor minden egyes esetben előtérbe tolul a városi kassza.

A szabályrendelet-tervezet a jogügyi bizottság elé kerül, ott talán kifejezettebb alakban megnyilatkozik az *igazság*.

## Nagyváradai élet.

— Az első őszi vers. A holt szezón. A színház-építés. Mikor a fabódében nyaralnak. —

Tegnap olvastam az első őszi verset egyik fővárosi lapban s megrémített nemcsak engem, hanem sokakat. Nem volt tisztán, őszi vers, inkább ugy a nyár és ős között állott, de volt benne bucsu a nyártól, melodramatikus hangulat, lemondás a nyár örömeiről. Tartalmát akár e pár szóval is ki lehet fejezni: Ejnye be rövid voltál! — már t. i. a nyár.

Egy őszi vers azonban akármily siránkozó hangu legyen is, még nem csinál igazi őszt s egy néhány borús nap őszi aprószemű esőcseppekkel, majd zuhogó záporral őszi gondolatokat ébreszthetnek egy ábrándos lelkületű lélekben, anélkül, hogy a világegyetem ezért kész lenne újból rendezkedni.

Voltaképen most még az az időszak járja, a mit a régiek holt szezónak neveztek. Megmondattott azonban már öt évvel ezelőtt, hogy holt szezónunk nem egyhamar lesz. És immár öt éve nincs is. Nem azért, mintha a nap nem sütné oly perzselően, mintha az utcák nem lennének éppí oly elhagyatottak mint az előtt, hanem mert a nagy érdekfeszítő események mind nyáron torlódnak össze, hogy ezek mellett az unalom alig is meri hydrafejét fölütni. Kérem a Dreyfus-ügy most karikázik a vég megoldás felé s egyik szenzációt a másik után röpíti ki magából óriási meglepetést kelte.

Most tűnik ki ugyanis, hogy sokkal több az áruló tolvaj, a hamisító, mint a mennyit gondoltak és még több a hamisítvány. A kancsópolitika, mely kéjjel dolgozza föl a napi anyagot, most azt várja, hogy az elárult, átadott dolgok is csak a súlyos hamisítványok, hamis adatok, hátrafelé sülő ágyuszerkezetek és soha el nem sülő Robin bombák. Az ügy körülbelől lejár a szezón végeig. Addig még szerencsére kitart s hogy ki ne tartson nem kell tőle félni. Egyszerre fog a szezónal a sirba rogyni s azután az idő kereke 2 hét alatt ugy keresztül gázol rajta, hogy végkép letűnik a napirendről, — kivált ha Dreyfus Alfrédet fölmentik.

E szenzációs párisi hírek éppen nem zavarnak a *nagyváradai* színházépítést. De hát van is másutt színház építés, mint nálunk. Amilyen nagy érdeklődéssel történt meg azonban az első csákányvágás a régi ronda épületeken, olyan rohamosan hanyatlak az érdeklődés a többiek iránt. Hiszékenyebb városatyák már fait accompli-nak tekintenek mindent. Erős képzeletünkben már ott áll a jóniai oszlopos színházépület felépítve, teljesen készen, — csak az éktelen deszka palánkot kell lebontani, hogy teljes szépségében előtűnjék. Pápaszemes öreg urak érdeklődése azonban nem igen csökkent, sőt még ezután fog növekedni. Reggeli sétájunknál el nem mulasztják megállani a deszka palánknál s hosszas monologizálás közt megállapítják maguknak, hogy mennyit haladt már eddig a bontás. Hej a néhai Gireth ház bontásánál fölöttébb nagyobb volt az érdeklődés. Tűzbe jött a város apraja nagyja csakugy mint a Szépitészeti bizottság tagjai, hogy a Bémer-tér közepén eltávozik a ronda czégyeres épület, sőt ezen alkalomból egy bohózat is gyártatott, melynek tárgya a Gireth-ház bontása alkalmából megkerült *krajczár* viszontagságai. Boldogult Aradi Gerő elő is adatta társulatával zsufolt ház mellett.

Mert Nagyvárad egykori színigazgatói ismerték a mi közönségünk izlését. Fenn tudták tartani a közönség érdeklődését az előadások iránt érdekes műsorokkal és főképp rendet tudtak tartani a társulatban. Így azután jóval csekélyebb erővel is jobb eredményt értek el egy anyagilag mint szellemileg. A színház pedig központja volt a város minden szellemi mozgalmának és érdeklődésének. Sajnos, most nem úgy van, mert a szintársulat létezését csak a tarka színlapokról vesszük észre. Másról igazán nem s ha haza jönnek azok is, a kik a különféle Curorthokon lihegik ki a nyár melegét, hát ezzel fogadhatjuk őket:

Semmi sem történt itt, éppen semmi. Minden másutt történt!

## UJDONSAGOK.

### TAJÉKOZTATO.

Régészeti és történelmi muzeum. (Schlauch park) nyitva minden vásár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél-6-ig és d. u. 3—5-ig 10 krért. Kedden és csütörtökön d. u. 3—5 óráig 20 krért. Más időben 50 kr.

Augusztus 15. Mulatság Nagyszalontán a gymnasium javára.

Augusztus 23. és 24. Kereskedelmi kamarák kongresszusa.

Augusztus 27. Csonkatorony felavatása Nagyszalontán.

Augusztus 29, 30, 31. Vendéglősök kongresszusa.

\* **Személyi hir.** Dr. *Hoványi* Géza Reichenhallba utazott több heti üdülésre. Dr. *Hoványi* Gyula jogakadémiai tanár Biharfüredről hazaérkezett.

\* **Bucsu Püspökiben.** Vasárnap lesz megtartva a bihar-püspöki templom bucsuja. A templom védszentje szt. Lőrincz. Dr. *Schlauch* Lőrincz bibornok püspök 1897-ben szentelte föl Lőrincz napján. A szt. misét *Fetser* Antal kanonok tartja, a szent beszédet *Halász* Gyula.

\* **A színház építése.** Az utóbbi nagyobb építkezéseknél Nagyváradon vajmi csekély mérvben vették igénybe a vállalkozók a helybeli iparosokat. A színház építés árlejtésénél hangsúlyoztuk, hogy a város munkás viszonyaira nagy fontosságú, mikép olyan vállalkozó nyerje el a színház építését, a ki a nagyváradai iparosokat veszi igénybe a szakmunkáknál, nem pedig idegen iparosoknak adja ki a munkálatokat. *Rimanóczy* Kálmán és társai építészek arra fektetik a fősúlyt, hogy a nagyváradai iparosok készítsék a szükséges szakmunkálatokat s ezért azokat egyenként adják ki. A kik elnyerni óhajtják ezen munkákat, az építkezési irodában ingyen átvehetik a költségvetést.

\* **Tábori gyakorlat.** A helyben állomásozó József ezred ma, vasárnap, két napi tábori gyakorlatra Kardó határába vonult ki hajnalban.

\* **Panasz a világitás ellen.** Az *Uri utca* Vas-fürdő felé eső részében csatornázás miatt a kövezet fel van szakítva s keresztül kasul árkok, földhányások vannak. Ennek daczára semmi gondoskodás nincs a világitásról, mint egy *uri-utcai háztulajdonos* írja. Az utcában fölállított kevés petróleumlámpa különben sem ad jó világitást.

\* **Pánik a színházban.** Tegnap este már a második tüzeset volt a színházban. Az első felvonás után ugyanis a virág feladásnál egyik, szalmavirágból font koszoru tüzet fogott a gázlámpa lobogó lángjától és lángolni kezdett. A feladó csak akkor vette észre a bajt, mikor a közönség sorából is kezdték kiabálni:

— Ni ég a virág!

Erre nagy mozgolódás támadt a közönség sorában, a tüzet azonban sikerült gyorsan eloltani. Ez az eset pedig szolgáljon okulásul a virágok türethetlenségül rossz feladásának. Rendesen avatatlan egyének vannak ezzel megbizva, a kik szinte kétségbeejtik a közönséget ügytelenségükkel.

\* **Eljegyzés.** *Nemes* Gábor kerecsendi r. k. tanító eljegyezte *Halász* Etelka kerecsendi tanítónőt.

\* **Névvaltoztatás.** A belügyminiszter *Freikind* Albert nagyváradai lakos vezetéknévének «Fényes»-re változtatását megengedte.

\* **Eltűnt 100 frt.** *Valkó* Albert, egy 40 éven tul levő szerencsétlen sorsüldözött ember, pár hónapja dr. *Schweiger* Ede jószívűségéből irodájában körmölgetett mint írnok. *Schweiger* egy hétre hivatalos ügyben távol

lévén irodájától, a káptalani alapítványokból kölcsönt kérő három embernek pénzét egyik segédjére, *Hantke* Emilre bizta. Az egyik kölcsönző a nagyvárad takarékpénztárban levő adósságát is convertálta és ennek eszközlése végett *Hantke* átadott *Valkó*-nak 4 százast, hogy abból a 300 frt tőkét és az esetleges kamatot fizesse ki. Tette pedig ezt annál is inkább, mert az ily eljárásokban *Valkó* mint megbízható ember a principális előtt is ismeretes volt. *Valkó* aug. 10-én el is ment a takarékpénztárba és kifizetett 300 frtot tőkében és 2 frt 68 krban kamatban. Visszakerülvén az irodába, *Hantke* felszólította, hogy számoljon be a pénzzel. De ezt *Valkó* azzal a kifogással, hogy még a törlési engedélyre kell egy 2 frt 50 kros bélyeg és ezt csak délután kapja meg, délutánra ígérte a pénz beszámolását. . . És azóta nem volt az iroda táján sem. Alapos a gyanu, hogy a közel 100 frtnyi összeg elszédítette az öreg irnokot s ellumpolta. Még pedig, mint hírlík, három a vasúthoz közel levő vendéglőkben, a melyekben egy gyanus külsejű emberrel látták megfordulni. A rendőrség erélyesen megindította a nyomozást.

\* **A Budapest-Erzsébet-városi templom építése.** Ma délelőtt ülést tartott az Erzsébet-városi templom építésére felügyelő bizottság, Gerlóczy Károly kir. tanácsos elnöklése mellett. Hozzájárult a bizottság ahoz, hogy *Zubriczky Loránd* festőnél rendeljék meg a templom részére a páduai szt. Antalt ábrázoló festményt, 1200 frtért. — Toronyóra elkészítésére szűkebb körű árlejtést fognak tartani, az e czélból fölhívott budapesti óraművesekkel.

\* **Tartalékosok bevonulása.** Sok házigazdára nincs nagyobb kellemetlenség, mint a katonai helyszállásolás. A nagy gyakorlatokra már bevonult 500 ember s e hó 15-én a 39. gyalogezred, aug. 16-án pedig a Karánsebesen állomásozó katonák jönnek Nagyváradra.

\* **Hétszáz magyar síremléke.** Hétszáz magyart gyilkoltak le a szabadságharc alatt a vad mészárosok Zalatnán. Közük voltak *Lukács Béla* volt kereskedelmi miniszter szülei és öt testvére is. Maga *Lukács Béla* mint kis fücska csodálatos módon megmenekült az embertelen mészárlásból. A volt miniszter az ompoly-preszákai temetőben nemrégén síremléket állíttatott szülei, testvérei és a velük együtt legyilkolt hétszáz magyar sírjai fölé. Az emlékkő egyik oldalán ez a fölírás áll:

1848 OKTÓBER 24.

ATYJA: LUKÁCS SIMON

ANYJA: GÁL TERÉZ

TESTVÉREI:

ISTVÁN, FERENCZ, SIMON, PÉTER, ELEONORA

VALAMINT

AZ ITT NYUGVÓ 700 ZALATHNAI LAKOS

EMLÉKÉNEK

EMELTETTE KEGYELETTEL

LUKÁCS BÉLA

1899-ben.

A sírkő másik oldalán van a sokat mondó fölírás:

PAX.

\* **Kik vannak a Félix-fürdőben?** Fürdőhelyeinket mint örvendetesen tapasztaljuk, ezuttal messzebb vidékekről is fölkeresi az üdülni vágyó közönség. A Félix-fürdő vendégeinek névsora a következő:

Bakay Géza földbirtokos és neje Szarvas, özv. Sarkady Mihályné földbirtokos Szarvas, Fleischer Miksáné keresk. és leánya Petróz, Kristóffy József földbirtokos Makó, Kacsvinszky Sándor r. k. plébános B.-Diószeg, Méhes József pénzügyi tanácsos és családja Debreczen, Rádl Ödön ügyvéd és neje Nagyvárad, özv. Györfly Sándorné Nagyvárad, Südi Istvánné gyógyszerész neje Csaba, Dr. Hándl Józsefné orvos neje H.-Hadház, Gaál Péterné földbirt. M.-Hadház, Weinberger Albertné keresk. Nagyvárad, Bleyer Antalné keresk. Nagyvárad, özv. Mártonffy Lajosné Nagyvárad, Petrovits Ilona Nagyvárad, Dr. Korn-

stein Lajosné orvos neje Nagyvárad, Krádlitz Gyula urad. ügyész és neje Kisjenő Aradm., Meskó Lukács keresk. Kolozsvár, Dobay Sándor gymn. tanár Zilah, Nagy Ferencz pénz. igazg. hiv. és családja Nagyvárad, özv. Rádl Istvánné Nagyvárad, özv. Windisch Sándorné M.-Vásárhely, Szabó István magánzó Tétöny Pestm., Klausnitzer Emilné jószágigazg. neje M.-Vásárhely, Steigenberger Vilmosné téglagyáros Földeák, Henny Sebestyén esperesplébános Makó, Viz János telekkönyvezető és neje Debreczen, dr. Hetényi Lipótné főorvos neje H.-Böszörmény, Gaszuer Károly adópenztárnok és neje H.-Böszörmény, özv. Klein Árpádné és leánya Szentés, Halz János magánzó és neje Tétöny Pestmege, dr. Farkas Gézné főorvos neje és családja Kolozsvár, Barta Istvánné földbirt. Monostor-Pályi, Begányi Ilona Monostor-Pályi, Báró József Gyuláné Arad, Váhl Erna Arad, Otrók István gazdatiszt és leánya Szarvas, Lékey Arzén földbirt. N.-Bajom, Kirchner Mihályné gyógyszerész neje Komárom, Imre Sándor ny. egyet. tanár és neje H.-M.-Vásárhely, Dávidházy Ida Hód.-Vásárhely, dr. Edelman Menyhértne orvos neje Nagyvárad, ifj. Oltványi Pál r. k. plébános Kisjenő, Oltványi Eliz Kisjenő, Fritz Salamon magánzó Kolozsvár, Párosy Endre tanár Budapest, Deutsch K. I.-né nagykeresk. Nagyvárad, Weisz Gáborné Nagyvárad, Somogyi Gerő prém. kath. plébános Király-Helmecz, Beles Ágoston g. k. plébános Simánd, Tamási Tamás keresk. Kolozsvár, Politzer Simonné keresk. és fia Belyényes, Pataky Alajosné Kassa, Nagy Józsefné Timár Nagyvárad, Belovéry Lajos ügyvéd és leánya P.-Ladány, Kruchió Lajos főgymn. igazg. és neje H.-Nánás, dr. Spitzer Sándor és neje Sarkad, dr. Szenes Adolf tanár és családja Nagyvárad, özv. Grósz Istvánné Nagyvárad, Grósz Anna Nagyvárad, Schröder Friderika tanítónő Nagyvárad, Fekete Lászlóné Nagyvárad, Turóczky Béla theologus Nagyvárad, özv. Lukács Józsefné Nagyvárad, Batáry Imre magánzó és neje Nagyvárad, Márkus Bernáthné marhakeresk. és családja Nagyvárad, Fábrián L. Dezső keresk. N.-Szalonta, Bacsó Lipót hivatalnok M.-Szalonta, Szemere Lajosné tanítónő Debreczen, Resolszky Tivadarné, keresk. Nagyvárad, Darnóczy Josefa magánzó és huga Arad, özv. Makó Istvánné magánzó Nyiregyháza, özv. Jakabflyné magánzó Kovácsháza, Taray Sándorné nagybirtokos B.-Ujfalva, Nadányi Gyula nagybirtokos B.-Ujfalva, Dörner József esp. plébános Marzipán Dombegyháza, Kékus István főszoigabiró Tenke, Szabó Lajos téglagyáros és neje Kis-Ujszállás, Wégner Ede keresk. és neje Élesd.

## Az érdek és a kegyelet.

Van Biharmegyének a többek közt egy községe, a melynek többi hibái között a legnagyobb az, hogy igen kevés benne a kabátos ember.

Ez a kabátos emberekben szűkölköző község *Gyapju* nagyközség (politikailag), melynek képviselő testülete alig egyharmad részben áll uri emberekből. Ha valami théma merül fel a mi a képviselő testület hatáskörébe tartozik, azt természetesen *ipos factó*, mert az urak akarják, elvetik nagy szótöbbséggel a nagyobb részben földmivelő emberekből álló képviselő testület, ha az ő érdekük vagy valami olyan érdekről van szó, a melylyel őket igen hamar meg lehet találni.

Jellemző dolog, hogy már azon intézkedéseket is meghusitják, a melyek országos érdekek s a melyek igen érzékenyen hatnak minden igaz magyar ember szívére.

A milleniumi év alkalmával az ezredévi teret hazánk minden legutolsó községe is megcsináltatta emlékére a magyar haza ezeréves fennállásának.

A gyapjuai képviselő testület is megszavazott annak idején 100 frtot a néplakoma és az ezredévi-ter befásítására.

A pénzen pálinkát vettek, azt meg is itták s hogy hazaszeretettüknek is eleget tegyenek, ültettek 3—4 szál kis hársfát a gör. keleti templom előtti térre, melyet elneveztek milleniumi térnek.

A kis fák azonban kevés ideig hirdették dicső hazánk ezer éves fennállását, mert senki sem ügyelve reá s nem gondolva azok szent monumentumával, az utcán legelő tehének és a rakoncátlan gyermekek sorba mind kitérdelték. (Lehetett egy kis bosszu is benne.) Tény azonban az, hogy egyetlen szál fácska sem hirdeti azt, a mit kellene az utókornak. Egyszóval Gyapjun az ezredévi teret eltörülték, hogy még a hire is veszzen ki.

Most újból felmerült egy eset, a mely már a kegyeletet is elveszti szem elől s szinte kiri belőle az érdek, az erőszak.

A múlt év végén egy rendeletet kapott a vármegyétől minden község, hogy boldogult *Erzsébet* nagy királynéknak gyászos elhunyt alkalmából nagy és hallhatatlan nevét egy tér létesítése által örökítse meg.

A képviselő testület meg is szavazott reá 100 forintot, hogy befásítsák s br. *Königswarter* Herman jótékony uradalmi hozzájárult volna a rendezéséhez, ha újból az érdektől vezérelve a képviselő testület egy része lehetlenné nem teszi a szép tervet.

Van Gyapju községnek egy igen szép tere a falu közepén, keresztül szelve az országot által r. b. 1 és fél k. hold területű.

Ennek befásítását ajánlotta dr. *Mester* Attila körorvos és *Ballazár* János uradalmi intéző a képviselő testületben. De itt egy kis baj volt, ugyanis a fentnevezett téren, mely teljesen pusztán áll, a vásáros kocsik ott szoktak megállani, betérve *Goldstein* Miksa fűszerkereskedő boltjába vásárolni.

Persze, hogy ha a tér be volna fásítva, a kocsik ott nem állhatnának meg s így egy pár krajczárral talán kevesebb jövedelme volna az árendásnak.

A térségen levő örökös posvány s piszok ártalmassá teszi a községre egészségügyi szempontból is a tér ilyen állapotbani lételét s így ezen az alapon is eltiltható lenne a tér fennállása.

Azonban *Baltazár* intéző javaslatát a képviselő testület elvetette s az *Erzsébet*-tér helyül újból a falu végén a liba-legelőt jelölte ki, a hol, tudvalevő dolog, aki a helyi viszonyokat ismeri, teljes lehetlenség.

A képv. testület eme határozatát az állami iskola gondnoksága megfelelőbbé a közg. bizottságot, mely a múlt havi ülésében egy *se hideg se meleg* határozattal újbóli tárgyalás alá rendeli kitűzni az *Erzsébet*-tér ügyét.

E hó 7-én újból összeült a képv. testület, természetesen újból azt határozták, hogy a falu belsejébe levő teret nem engedik át.

E határozatot az állami iskola gondnokság újból megfelelőbbé, de ez uton is felhívjuk a vármegye figyelmét, hogy tegye kissé behatóbb tanulmányozás tárgyává a dolgot s ne engedje egyesek magán érdekeinek a kegyeletet feláldozni.

Mert több ilyen eset csak rossz példát szül a nép előtt.

*Mester Károly.*

## EGYESÜLETEK.

### Előljárósági ülés.

Az ipartestület előljárósága f. hó 9-én tartotta meg rendes havi ülését, jelen voltak az iparhatóság részéről Gerő Armin tb. főkapitány iparhatósági biztos, az előljáróságból Bertsey György elnök, Balogh Mihály, Bodnár János, ifj. Cser János, Czeglédy Jeremiás, Czigelt József, Gyöngyösy Gyula, Mészáros József, Mihálovits János, Mokry János, Óváry Lajos, Péchy Antal, Rozsly Géza, Széles Lajos,

Weisz Károly, Voszka Ferencz előjárók és Jankovich János főjegyző.

A július havi ülés jegyzőkönyvének felolvasása és jóváhagyása után a testületi pénztár július havi számadásai, mely szerint, a bevétel 1166 frt 45 kr. június havi maradvány 82 frt 64 kr, összesen 1249 frt 09 kr, a kiadás 383 frt 49 kr, maradvány augusztus hóra 865 frt 60 kr volt, — tudomásul vétetett.

Elnök bejelenti, hogy egy névtelen kérvény érkezett be pósta útján, mely mellé egy régebbi keletű irronnal aláírt 160 név aláírást tartalmazó másfél iv papir van csatolva, abban a tíz évig tagsági díjat fizetett iparosoknak, a további tagdíj fizetés alóli felmentése végett egy rendkívüli közgyűlés összehívása kéretik. Miután az előjáróság meggyőződést szerzett arról, miszerint az aláírók közül 149 tényleges iparos, 5 nem iparos, 2 iparát beszüntette, 3 elhalt, 1 végleg eltávozott, s így az alapszabály 11. §-a értelmében nem felel meg azon számnak, a mennyire egy rendkívüli közgyűlés összehívandó lenne, de más részt az ügy egy sem olyan sürgős természetű, hogy az a nélkül is öt hó múlva megtartandó rendes közgyűlésig elhalasztható nem volna, azon időre tüzte ki az előjáróság a beadványnak a közgyűlés elé leendő betérjesztését.

Ugyanazon beadványban tett két rendű felszólalásra az elnöki jelentés azon felvilágosítása, hogy az 1897-ik évi zárszámadás kiadási rovatában a személyi járandóságokra 2540 frt, 1898-ban pedig 2591 frt 66 kr van elszámolva, — a különbözet onnan eredt, hogy 1898 évi január hó elején a menházba felvett volt hivatali eljáró fizetés fél havonként utólagosan folyósított, az 1897 évi december hó 15—31-ig esedékes fizetése 1898 évi január hó 1-én lett kifizetve és mint személyi járandóság elkönyvelve. 1898 évi április 1-től december 31-ig 220/34 számú előjárósági határozat által Vöckky Mihálynak, — a szálló bevétel ellenőrzéséért 5 frt havi fizetés lett folyósítva, ezt az 1899-iki közgyűlés szintén jóváhagyta, ez képez 45 frtot, e szerint az 1898 évi személyi járandóság, — mert az újonnan felvett szolga az első 3 hónapban csak 30 frt fizetést nyert, tehát 2530 frt volt, ehhez járult a fenti fél havi 16 frt 66 kr és a 45 frt, így ált elő azon gyanúsított 2591 frt 66 kr személyi járandóság, mely összeget a zárszámadást átvizsgáló számvevők, az előjáróság és a közgyűlés is helyesnek találta, — tudomásul vétetett.

A másodjegyző pedig az előjáróságnak 364—43. számú határozata által 1899 évi április hótól kezdve a tanonciskolában naponta az esti órákban 6-tól 8-ig leendő megjelenés és az iparosok közös érdekében — a mulasztások ellenőrzéséért nyert 10 frt külön szolgálati díjat, — az iskolai időnyre — addig, míg a tanoncok mulasztásai kedvezőbb fordulatot nyernek, szintén tudomásul vétetett.

Egy másik névtelen levélre, melyben a kolozsvári cipész kongresszus eltitkolása említetik, az elnök azon felvilágosító jelentésére, hogy ez ügyben a testület hivatalához meghívás nem érkezett, csak lapokból volt ösmertes, — az előjáróság a nagyváradi ipartestület képviselével Voszka Ferencz előjáró urat bizta meg, ki a megbízást elfogadta és részt fog venni az augusztus 15-én Kolozsváron tartandó országos cipésziparosok kongresszusán.

A sertésvásártérnek az állatvásár mellé leendő elhelyezése tárgyában a rendkívüli előjárósági ülés határozatából kifolyólag Nagyvárad város törvényhatósági bizottságához intézett kérvény egyhangulag tudomásul vétetett.

Elnök bejelenti, hogy az elagott iparosok Menházának javára, augusztus hó 17-én, csütörtökön lesz megtartva a jótékony czélu színi előadás »Felhő Klári« magyar színmű előadásával, egyben felkéri az előjáróságot a szíves pártolásra.

Kozma Lajos elhunyt óras iparos temetési költségére 10 frt, Vass József cipész iparosnak 10 frt, özvegy Sallai Józsefnének 5 frt, Nagy Ferencznek 5 frt és három kisebb számú lára 8 frt 69 kr lett kiutalva.

## Igazságszolgáltatás.

**Az eldobott vasúti jegy.** A bécsi büntető bíróság érdekes pört tárgyalt tegnap. A közúti vasut-társaság panaszt emelt *Vojteck* János ellen csalás miatt, mert *Vojteck* az Opera közelében olyan jeggyel szállt a vonatra, a mit egy utas eldobott. A tárgyalás során a bíró a vonatvezetőt hallgatta ki tanuképpen, a kitől megkérdezte, hogy érvényes volt-e a jegy akkor, a mikor *Vojteck* használta?

— Igen, érvényes volt.

— Hiszen akkor a vasut-társaság nem károsodott — felelte a bíró.

— Igen ám, csak hogy a jegy azé, a ki váltotta, mert a jegyre nyomtatva van: másra át nem ruházható.

A bíró *felmentette* a vádlottat azzal az indokolással, hogy a jelen esetben magánjogi szerződésről van szó s a *vasut-társaság köteles a jegy tulajdonosát szállítani*. Az ügyészség képviselője a fölmentő ítélet ellen fölebezett

## A nagyváradi kir. tábla elintézett ügyei.

Előadó: *Dobosfy Alajos*.

1964 Zilahy Lajos — Bika Romulos s. t. — visszautasítva.

1965 Zilahy Lajos — Bika Romulos s. t. — visszautasítva.

1971 Bagosy Mária — Jerzsák Dénes, — helyben hagyva.

1984 Viktória takarékpénztár — Ursz Juon és neje, — helyben hagyva.

1996 Schvartz Simon fiai s. t. — ifj. Brassován Ferencz, — helyben hagyva.

2000 Gebhardt Sándor s. t. — Ürményi Pálné, — rendelet.

2016 Fasekas Ferencz — R. Fazekas Sándor s. t. — rendelet.

2014 Szikora András — Virág Sándor, — helyben hagyva.

2031 Rob Miklós — Nikodin Traján, — rendelet.

2111 Venter Lajos — Domsa Sándor, — helyben hagyva.

2122 Borza Gyorgye s. t. — Motorka Tódor, — helyben hagyva.

2139 Biharmegyei takarékpénztár — Baranyi Menyhért s. t. — helyben hagyva.

Előadó: *Bócz Géza*.

2110 Racsinka J. csődügye, — megváltoztatva.

2115 Botta Lajosné — Bátori József, — részben megváltoztatva.

1912 Giba Mihály s. t. — Burza Mihály, — helyben hagyva.

1942 Krammer J. — Tichy József s. t. — helyben hagyva.

2073 Mara Evneza hagyatéka, — helyben hagyva.

2095 Erdélyi Mária — özv. Erdélyi Péterné, — helyben hagyva.

2096 Özv. Gy. Német Péter hagyatéka, — helyben hagyva.

2103 Fayer és Práger czég — Mezei Jakab, — helyben hagyva.

2104 Bartha József — Deczk Mihály s. t. — megváltoztatva.

2123 Balogh János hagyatéka, — megsemmisítve.

2134 Grün és t. — Pataki Jakab, — helyben hagyva.

2140 Schvimmer Mária — Goldberger Ábrahám, — rendelet.

Előadó: *Nagy Ferencz*.

2767 Arany Sándor testi sértés, — helyben hagyva.

2810 Tyirityó Száva s. t. magánlak sértés stb. — részben megváltoztatva.

2847 Reszl Ede sikkasztás, — visszautasítva, részben helyben hagyva.

3198 Nagy Ferencz lopás, — helyben hagyva.  
2744 Csiszár Mihályné tulajdon elleni kihágás, — részben megváltoztatva.

2774 Dávid Antal közcsend elleni kihágás, — részben megváltoztatva.

2821 Lavringecz Mihály anyakönyvi kihágás, — részben megváltoztatva.

2829 Blázi Mátvás anyakönyvi kihágás, — helyben hagyva.

3059 Balla Mihály s. t. sikkasztás, — részben megváltoztatva.

## MULATSAG.

### Az első muri.

A kath. legény-egylet mulatsága.

Nálunk is szomorú, egyhangú az élet, akárcsak Párisban. És ha ott gondoskodtak arról, hogy ne unják magukat az emberek és újra előadják a Dreyfus-népszínművet, vajjon miért ne gondoskodnánk mi is ásitó közönségünk szórakoztatásáról.

Ha Páris mulat, hát mulassunk mi is!

És hogy lefőzzük a franczákat annyi bizonyos, mert ők holmi gimnaziumban rendezik az előadást, ahol nincs koszt, nincs bor sem jó czigányzene.

Mi már egy jó hirű mulatót kerestünk fel a közönség mulattatására való nézvést.

Eltörpül e napon minden szenzáció és csak egyetlen egy esemény talál érdeklődést minden kebelben.

Hanem ez aztán nagy esemény lesz!

A Figaró tudósítója már ide érkezett Rennesből.

Nem kevesebbről van szó, mint a kath. legényegylet vasárnap esti önkiruczcztásáról.

Az első mulatsága ez az egyletnek, de azért ne tessenek megijedni, mert kipróbált erők, azaz hogy rendezők csinálják a murit és egy cseppet sem fog meglátszani rajta a kezdetlegesség.

Lesz ott minden!

A Szent László nyomda nagy gépje a megmondhatója, hogy mennyi minden lett ott készítve erre az estélyre. Csak úgy izzadt szegény a csinos levelezőlapok, belépti-jegyek és koszt-czédulák nyomása alatt.

Tessék itt a program:

1. Vasárnap délután 4 órakor az egyleti helyiségbe gyűlnek egybe a tagok és onnan tánczra vágyó lábakkal, száraz torkokkal testileg kocognak fel a muri színhelyére.

2. Ott aztán rövid gyantázás után kezdetét veszi zene mellett a versenykuglizás, melyre többféle szecessió díj van kitűzve.

A díjak:

1. Pompás körzetben egy 10 koronás arany.
2. > > három korona.
3. > > két korona.
4. > > egy korona.
5. Egy meglepetés.

3. Hét órakor a díjak kiosztása és kezdetét veszi a rövid műsor, mely a vacsora előtti időt tölti ki:

1. Rövid megnyitó.
2. Pápai himnus.
3. A hazáról (Petőfi) szavalja Abella József.
4. Magyar himnus.
5. A vándor (Petőfi) szavalja Veres Lajos.
6. A legény-egyleti himnus.
7. Az öngyilkos (Gabányitól) monológ, szavalja Kendrella János.
8. Három magyar dal.
9. Egy karrikatura.

4. Ennek végeztével kezdődik a vacsora. A ki egy koronát előre kidrúkol, az eszik amit elébe tesznek: borju pörköltet és turós csuszát. Mások pedig vacsorálhatnak ami tetszik. Rendelhetnek akár fülemüle nyelvet is, körözve, vagy a nélkül.

Falatozás alatt megkezdődik a levelezés, a zóna-pósta. Mindenki vehet majd a csinos levelezőlapokból és elmondhatja rajta szíve titkát »Ő« neki. Még nős emberek is levelezhetnek — feleségükkel.

5. Vacsora után három remek díjat osztanak ki azok közt, akik legtöbb levelező-lapot kapnak, aztán megkezdődik a táncz.

Holt! Még lesz valami! Érdekes, idegizgató valami! De ezt hagyjuk meglepetésnek.

Hölgyeim és uraim! Vegyék le szemüket arról a francia előadásról és tekintsenek a mi komédiánkra.

Csinosan diszitett terem, lámpionokkal teleaggatott fák, jó, kosztolni való étel, hamisítatlan bor, kintű cigány-z ne és még sok más szórakoztató bolondság várja Önöket.

Jegyek és közös vacsorajegyek a pénztárnál válthatók lesznek. Meghívó nem lett szétküldve. A pénztárnál rendezők lesznek, hogy a multság zárt körű jellege fenttartható legyen s azon a nivón folyhasson le, melyet az iparos polgári osztály tekintélye megkíván.

A rendező bizottság tagjai: Petrétay József főrendező, Létay Sándor, Kiss József, Henn Károly, Fazekas József, Balogh Sándor, Papp Ferencz, B. Blank Géza, Kendr. Ila János, Galló József, Misák József, Török Sándor, Kovács Sándor, Tóth István, Kazár János, Reisz Gyula, Abella József, Pataki György, Duhopolszky Lajos, Barza Antal, Kolbay Zoltán, Grünbaum Károly, Vighoffer Ferencz, Szombathy Rezső, Barza József zenerendező.

## SZINHAZ.

### Heti műsor.

d. u. *Molnár és gyermeke.*  
Vasárnap: este: *Éjjel az erdőn.* Németh József vt.

Hétfő: *Fokról fokra.* Németh József bf.

Kedd: *A Sárdi ház.* 1-ször.

Szerda: *A Sárdi ház.*

Csütörtök: *Felhő Klári.* »Az iparosok Menháza javára.«

Péntek: *A szerelem bolondjai.*

Szombat: *Carmen.*

d. u. *Csókonszerzett vőlegény.*  
Vasárnap este *Utazás egy apa körül.*

### Czigánybáró.

Zsufolt ház nézte végig tegnap este Strauss remekművének előadását, mely néhány kisebb hibát leszámítva, jó volt. *Szekely Irén Staffi*-ja a közönséget valóságos elragadta s gyönyörűen énekelt énekcsapata után a tapsnak vége-hossza nem volt. *Wlassák Vilma*, a társulat ujonnan szerződött tagja ma mutatkozott be a közönségnek először *operettben*.

Friss csengésű hangja mint más alkalmakkor úgy most is megtette hatását, a beszéd részletek azonban éppen nem. Ugy látszik nincs hozzá szokva a színpadi beszédhez, mert akadozik s kiejtése nagyon idegenszerű. Ha operettekben is szerepelni akar, úgy erről mindenesetre le kell szoknia, különben nem. Kupléi, melyhez magasabb fokú játék művészet szükségeltetik, szintén nem keltett nagyobb hatást.

Németh József Zsupánban legjobb szerepeinek egyikét mutatta be, *Kassay Károly* Gábor diák szerepében produkált jelentékeny dolgot. *Mezei Mihály* szórakozott s indisponált. A toborzó jelentéktelen volt mint egy lány operett kardal.

### Jótekonyczélú színelőadás.

— Bérletszünetben. —

A kolozsvári nemzeti színház intendánsa Böllöny József ur szíveskedett a jelen színidényben úgy mint a múlt évben egy előadás egész bevételét az ipartestületi menház javára felajánlani, mely 1899 évi augusztus hó 17-én csütörtökön »Felhő Klári« című magyar népszínmű előadásával fog megtartatni.

Ösmerve a nagyérdemű közönségnek az elaggott iparosok menházának létesítése alkalomával tanusított határtalan áldozatkészségét, melynek leginkább köszönhető, hogy már eddig kilencz munkára képtelen agg iparos életfogytiglan tartó ellátásban részesül, legmélyebb tisztelettel ismét felkérjük, hogy a jótekonyczélú előadást magas pártolására méltatni kegyeskedjék, különösen felkérjük az iparos polgárokat miszerint közös érdeküknél fogva az előadáson mentül nagyobb számban megjelenni szíveskedjenek.

A rendes bérletet tartó urak a helyük felletti rendelkezés végett külön-külön fel fognak kéretni.

Jegyek előre válthatók az ipartestület irodájában, csütörtökön augusztus 17-én egész nap a színházi pénztárnál.

A felülfizetések hirlapilag fognak nyugtáztatni.

Az ipartestület jótekonysági bizottsága nevében

tisztelettel vagyunk

Nagyvárad, 1899. augusztus 12.

*Bertsey György,*  
elnök.

*Jankovich János,*  
főjegyző.

## REGÉNY-CSARNOK.

### NEM HIÁBA.

Irta: Neidegg, fordította: Szirtes. 76

— Természetes, nagy hálára kötelezett, kegyelmes asszonyom, — felelte Róza kérdő tekintetére elpirulva s hozzá fordulva megjegyzé: — főmagasságodat bajosan érdekli az ügy.

— Ha Egon szombaton meglátogat, talán többet mondhat Ganermannról; talán azt is meghallotta, hogy neje megalázza-e magát annyira, hogy Freibergert megjelenésével szerencsésítse, — mondá a grófné.

Nagyon is leteszitek a szegény asszonykát, hogy a ti hasonlíthatatlan Ganermann doktorotokat lehetőleg felmagasztaljátok, — jegyzé meg Róza nevetve. — Egészen fölingereltek ellenmondó kedvetem; én azt mondom, hogy jó lélek lakik abban az asszonyban, csak tudni kellene veie bánni.

— Hogyne, csak a léktelen önzést, hiúságot, kevélységet, nyakasságot és ledérséget kellene belőle kiirtani.

— Rettentően szigorú vagy mindég Leó.  
— Némely esetben, igen. Vannak jellemek, kik hibákban, sőt nagy bűneikben is bizonyos nagyságot fejtenek ki; azok miatt nem esem kétségbe. Másként ítélem meg azokat, a kik mint Áda is, annyira kicsinyesek és nyomorúságosak, hogy nem is sejtik szívök romlását; ezek egyszerűen javíthatatlanok.

— Tehát Ganermanné fölött pálczát törünk, — tréfálkozott Róza, — Mari kisasszony arcán látom, hogy ő is a szigorubb irányt követi. Én mindég a kegyesebb álláspontot foglalom el és ha a fiatal asszony Freibergre jön, igen szíves leszek hozzá.

— Ahhoz bajosan lesz alkalmad, ha csak az ott állomásozó dragonyos-ezred tisztjei nem csalják oda.

— Melyik ezred van ottan, talán Egon grófé?

— Igen, — válaszolt a grófné, — Egon Leó kedvéért átjön szombaton és vasárnap is itt marad.

Róza érezte, hogy hi telen elpirult. Csak Leó kedvéért jönne? Nem volt-e látogatásának más oka? Hiszen azt mondta volt neki, hogy nem veszi bátorságát, míg ő szabad, ő pedig szabad. De vajjon minden tekintetben szabad-e? Így kérdezte szívét, de nem tudta annak titkos, kétes választ megérteni.

Leó felkelt. Lovait akarja megnézni, mondá, időközben meg kellett érkezniük és felszólította Rózát, hogy kísérelje őt az istállóba,

mert van köztük kintű nyerges is. Kimenőben a társalgóhoz fordul.

— Nem jön velünk, Rodenau kisasszony? Eggedorfon nem egyszer rajtakaptam, midőn cukorral kedveskedett a lovaknak. Üdvözölnie kellene az ismerősöket.

A társalgó félíg fölemelkedett, de azonnal újra leült.

— Köszönöm, gróf ur, — felelé, — ilyenkor ujságot szoktam felolvasni a méltóságos grófnénak.

— Az ujságok várhatnak, — szóla barát-ságosan a grófné.

— Nem, nem, kegyelmes asszonyom, igen érdekes híreket sejtök, kár volna az olvasmányt elhalasztani, — szólt és fekete szeméi oly vidáman csillogtak, mintha az ujságolvasás, legfőbb gyönyörűsége volna.

— De Leó! — kezdte odakünn Róza, — mi jutott eszedbe, hogy a nevelőnt is hivat?

— A nevelőnt? Hol van itt nevelőnt?

— Hát a társalgót, Mari kisasszonyt. Mit kereson ő az istállóban? Bizonyára alig tudja, a lovat a téhéntől megkülönböztetni.

— Minthogy atyja őrnagy volt, talán épen a lovas-ságnál, sejtök, hogy látott már lovat, annál is inkább, hogy szülővárosában is vannak bérkocsik és lóvonatok.

— Ne beszélj oly ostobán, Leó. Jól tudod, csak azt akarom mondani, hogy nem kell vele úgy bánnod, mint valami . . . valami . . .

— Uri hölgygyel, akarod mondani. De ő uri hölgy, sőt igen tehetséges és művelt.

— Talán még csinos is?

— Mindenesetre érdekes. Nem tűnt föl neked őszeme? mily kedves és kifejezéssel teljes? Ugy látszik szeméi sokat láttak, sokat észleltek és soká sirtak.

— Mindebből semmit sem láttam. De azt veszem észre, hogy csodahatalma lehet a leánynak, hogy téged rajongóvá tett, ki a legjózanabb gondolkozású ember vagy a világon.

— »A legérzékletlenebb« akartad mondani. Különbben épen nem rajongok; csak valami nem mindennapit fődöztem fel benne, és az felköltötte érdeklődésemet.

— No, én semmi meszeszerűt nem találok a kisasszonyban! Nyugalmazott katonatisztnak a leánya! Ilyenek elegenden kóborolnak mint tanítónők, nevelőnők, sőt mint jobb komornák is.

Ha bosszantani akarta bátyját, úgy elérte célját.

— Ugy látszik nem tudod megérteni, hogy az ember társadalmi állása még magába nem teheti jellemét érdekessé, bármilyen magas legyen is az, — válaszolá ingerülten.

(Folyt. köv.)

## A Dreyfus-ügy tárgyalása.

A nyilvános tárgyalás tegnap újra folytatódott. A tárgyalás lényeges pontját képezte Casimir Perier volt köztársasági elnök kihallgatása és *Mercier* tábornok kihallgatása, ki rendületlenül hisz Dreyfus bűnösségében és adatokkal igyekszik ezt bizonyítani.

Mai *távirati* értesüléseink a következők:

### A tárgyalás.

**Rennes**, aug. 12. A haditörvényszék mai ülése iránt nagy volt az érdeklődés, mert nagy jelentőségű vallomásokot vártak. Reggel 6 órakor kinyitották a termet, a mely rögtön megtelt, 1/2 7 órakor egy teremőr bejelentette a törvényszék tagjainak megérkezését, mire azonnal elesüdesült a terem. A bírák elfoglalják helyüket, az elnök megnyitja az ülést és a vádlottat elővezetik. Erre megkezdődik a tanukihallgatás.

Az elnök azt kérdezi Dreyfustól, miért volt nála 1896. január 16-án Ré-szigeten a borde-reanak egy másolata.

*Dreyfus* azt válaszolja, hogy így akarta magának megjegyezni a bordereau szövegét, a melyről csak a titkos tárgyalás folyamán szerzett tudomást.

*Elnök*: Erre joga volt, mert erre a törvény a vádlottat és védőjét is följogosítja.

*Carriere* kormánybiztos a közvédlővel felolvastatja Ranson dr. jelentésének azt a részét, a mely *Dreyfus*nak a Ré-szigetről Cayennebe való átvitelére vonatkozik. A jelentésben az áll, hogy *Dreyfus* a hajó földézetén gyakran számmolyon ült és könnyeket hullatott. Senkinek sem volt szabad őt megszólítani. Azután fölolvasták Ranson drnak a tiltakozását azok ellen a szavak ellen, a melyeket egy párisi napilap közlése szerint állítólag mondott. Ranson dr. kijelenti, hogy azok a szavak merőben koholtak. Erre megkezdődik a tanúkihallgatás. Előszörnek *Delarche-Vernet* berlini nagykövetségi titkár hallgatják ki. A tanú kijelenti, hogy egy távirat fordítása miatt közbenjárt a hadügyminiszterium és külügyminiszterium között. A fordítás nagy gondot kívánt. Minthogy sok részlet kétséges volt, többféle megfejtést készítettek, míg végre egy szövegre nézve megállapodtak. A megfejtés tárgya egy 1894. november 2-án kelt távirat volt.

*Paléologue* azt mondja, hogy nem tudták biztosan, vajjon két szöveget adtak-e át a hadügyminiszteriumnak vagy csak egyet. Bizonyos azonban, hogy hivatalosan csak egy szöveget adtak át ennek a miniszteriumnak, a mit senki sem von kétségbe.

Labori kérdésére *Paléologue* az mondja, hogy ebben a táviratban előfordult egy szó, amely bizonyítékot is meg viszonyt is jelenthet. Mind a két jelentése azonban nem lehet, hanem vagy az egyiket vagy a másikat kell elfogadni.

#### Casimir Perier.

A legközelebbi tanú *Casimir Perier*, a köztársaság volt elnöke, aki ezt mondja: Ön azt kívánja tőlem, elnök ur, hogy az igazságot, a teljes igazságot mondjam meg. Erre megesküdtem és meg is mondom a teljes igazságot, a nélkül, hogy valamit elhallgatnék. Noha egyszer a multban már megmondtam az igazságot, tovább is azt hiszik és állítják, hogy csak én tudom az igazságot és hogy nem mondtam meg mindent, amit az igazságszolgáltatásnak meg kell tudnia. Ez nem áll. A bírák lelkiismerete iránt való tiszteletből és azért, hogy eloszlassam minden kétségét azoknak, akik jóhiszeműek, újra mondom: *nem tudok semmi olyasmint, amit el kellene hallgatni és csak azt tudom, amit már egyszer mondtam.*

*Casimir Perier* elmondja erre *Lebrun Renault* jelentését, a ki nem tett említést, hogy *Dreyfus* bűnös lett volna.

— Elakarok egyet-mást mondani — ugymond — a mit a semmitűszék nem kérdett tőlem. Megbízta *Piquart* a jelentéstétellel, *Piquart* elkészítette s mivel szó volt benne *Bertillonról*; megkértem *Mercier*t, hogy *Bertillon*nal látogasson meg. *Bertillon* részletesen magyarázgatott meg mindent s *Mercier* egyre hajtogatta: — Ez mind jó! Alapos! — de én ezt nem láttam benne, rám semmi benyomást nem tett s el kellett hinnem, a mit *Piquart* mondott, hogy *Bertillon* előadása teljesen hidegen hagyta a bírakat.

Csak 8 nappal később tudtam meg, hogy a bíróság elé titkos iratokat terjesztettek. A miniszteriumban megkérdezésem nélkül cselekedtek. Minisztertanácsot tartottak megkérdezésem nélkül.

1894 decz. 13-án eljött hozzám *Waldeck Rousseau* és *Jaques Reinald*, kérve, hogy a *Dreyfus*-pör tárgyalása nyilvános legyen. Erre én azt feleltem, hogy nem tehetek egyebet mint kérésüket a hadügyminiszter elé terjesztem. Ez volt az egyetlen lépés a mit a *Dreyfus*, ügyben tettem. A *Dreyfus* család egyetlen tagja sem látogatott meg.

*Casimir Perier* azután izgatottan kiáltva folytatja: A hivatal becsületéért, melyet betöltöttem, a köztársaság becsületéért kijelentem, hogy *Dreyfus*nak nem volt jogában a hozzám intézett levelében mondani, hogy becsületszavam ígértem, hogy pörének tárgyalása nyilvános lesz. Ezt ki kell derítenünk. Ezt az inszuriatiót nem tűröm el.

Megkövetelem, hogy az ügyekre világosság deríttessék, mert nem akarnám a köztudatban meggyökeresíteni azon hitet, hogy a francia köztársaság elnöke, a hadsereg feje egy áruházzal vádolt katonatiszttal tárgyalásokba bocsájtkozzon. A remegő hangon elmondott szavak után óriási tapsvihár keletkezett.

*Elnök* megfenyegeti a hallgatáságot, hogy a termet kiüritteti.

*Casimir Perier* ezután kijelenti, hogy a német nagykövet nem oka annak, hogy ő az elnökségről lemondott. Felszólítja a bíróságot, hogy végezzen valahára az ügygyel s adja vissza az országnak a nyugalalmát.

*Elnök* kérdésére nyomatékmal még egyszer kijelenti, hogy *Mercier* neki csak egy nappal *Dreyfus* lefokozása után beszélt *Dreyfus* vallomásáról. *Demange* védő kérésére újra kijelenti *Casimir Perier*, hogy *Lebrun Renault* egyetlen szóval sem említette neki *Dreyfus* vallomását.

*Demange* védő az ügy felderítése végett kijelenti, hogy ő volt ki *Waldeck Rousseau*-t felkérte, hogy a végtárgyalás nyilvánossága érdekében járjon közbe. Ő tudatta *Dreyfussal* az elnök válaszát. *Dreyfus* leveleiben ezt a választ sohasem magyarázta másképp.

*Casimir Perier*: Én magam olvastam *Dreyfus* levelét, melyben azt mondja, hogy határozottan megígértem, hogy intézkedem a végtárgyalás nyilvánossága iránt. Ezt megbotráncozva visszautasítom.

*Dreyfus*: Bocsánatot kérek uram. Én sohasem irtam eféle levelet. Sohasem állítottam eféle. Teljesen értem megbotráncozását.

*Demange*: Sziveskedjék megmondani *Casimir* ur, hogy hol olvasta a levelet?

*Casimir Perier*: Az *Eclair*-ban. (Nagy mozgás).

*Dreyfus*: Még egyszer határozottan kijelentem, hogy sohasem irtam ilyet.

*Casimir* ezután magát meghajtva leült.

#### Mercier vallomása.

*Mercier* tábornok következett ezután. Nagy iratsomóval jött s lassan halad az emelvényhez. Kibontotta az iratsomót s kivette a darabokat. Feszülten hallgatták. Elmondja a mit *Cavaignac* a kamarában mondott. Felolvassa egy bateli kémnek levelét, melyen az áll, hogy *Dreyfus* összeköttetésben áll *Schwarzkoppen*nel és *Panizardival*. (*Dreyfus* a levél felolvasásánál zsebébe nyul s czukorkákat vesz ki.)

*Mercier* ezután rátér az ügy kezdetére. Elmondja, hogy néhány miniszter hogyan kezdett az ügygyel foglalkozni, hogy végre kénytelen volt *Paty du Clamot* *Dreyfus* letartóztatásával megbízni. Tagadja, hogy ő *Casimir Perier*-nek azt mondta, hogy a borderóban foglalt iratoknak semmi jelentőségük nincs. (*Casimir* e kijelentéseknél fejt csóválta.)

*Mercier*: Mindent meg akarok mondani. A semmitűszék előtt nem akartam beszélni, mert nem ismerhettem el a bíróság jogát, hogy engem vallasson.

Én szem előtt tartottam az akkori politikai helyzetet, mert akkor egy diplomáciai incidens könnyen háboruba sodorhatta volna Franciaországot.

*Casimir Perier* tagadólag int fejével.

*Mercier*: — Így tehát az ország érdeke kívánta, hogy a legnagyobb óvatossággal járjak el. Én a titkos okiratokat tehát borítékba tettem és a haditörvényszék elnökéhez címeztem, mely haditörvényszék aztán elítélte *Dreyfus*t. Azt nem tudom, felhasználta-e a haditörvényszék a titkos iratokat vagy sem, (Nagy izgatottság). Különben nem tudom, közölte-e az elnök az iratokat a többi bírákkal.

Ami *Casimir Perier* azon állításait illeti, hogy azért küldtem hozzá *Renault*-t, hogy indiskréciója miatt megfenyíttessék, czélom az volt ezzel, hogy ott ismétlje *Dreyfus* vallomását.

Bővebb levelet és okiratot olvastat fel a jegyzővel, melyeket vonatkozásba hoz *Dreyfus* bűnösségével. Fölhossa a híres diktálási jelenetet, melynek szövegét előre megállapították. Előhoz egy levelet *Dupuy* volt miniszterelnöktől, melyben kijelenti, hogy sohasem akadályozta *Mercier*t feladata teljesítésében a *Dreyfus* ügy tekintetében. Majd felolvassa *Dreyfus* leveleit, melyeket *Daniel*hez a volt Ördögsgiget kormányzójához intézett. E levelek másodikában utal *Dreyfus* *Casimir* ígéreterre, melyet állítólag 1894-ben tett, hogy t. i. *Dreyfus* tárgyalása nyilvános lesz.

*Casimir* közbeszól:

Szót kérek! Ez a levél az, melyre magyarázatot kérek.

*Mercier*: Én a magam részéről egy szót sem hiszek ezen állításokból.

*Casimir*: Köszönöm ezt a kijelentést.

Elmondja, hogy titkos iratokat juttatott a bírósághoz. Felolvassa *Hünster* nagykövetnek *Schwarzkoppen*hez intézett levelét, melyben előfordul *Dreyfus* neve s melyben a nagykövet *Vilmos császár* meglegedését fejezi ki *Schwarzkoppen* iránt.

Elmondja, hogy egy tanú látta a császár dolgozó asztalán a *Libre Parole* egy számát, melyre vörös tintával volt ráírva.

*Dreyfus*t megcsípték!

Midőn a bordero technikai és gramatikai magyarázatát folytatta, így szólt: Tagadom, hogy azt mondtam volna *Casimir Perier*nek, hogy a borderóban felsorolt iratoknak nem volna nagy jelentőségük. *Mercier* a háboru veszélyről a következőképpen számol be: *Casimir Perier* megfélekedett arról, hogy mi egyszer este 8-tól éjjeli 12-ig vártuk szobájában *Münster* gróf válaszát, mert ettől függött vajjon kitor-e a háboru Franciaország és Németország között vagy sem! *Casimir Perier* rendkívül izgatottan *Mercier*re tekint és fel akar ugrani, de *Mercier* folytatja: *Renault* vallomását főtartom és kijelentem, hogy a vallomást annak idején közöltem *Casimir Perier*rel is.

Idézi *Freystaedtler* kapitány mondását, hogy Angliából 34,000 frankot küldtek Franciaországba a *Dreyfus* tárgyalás céljaira.

*Schwarzkoppen* egy levelét olvassa fel melyet ez lemondása után Berlinbe irt. E levél így hangzik: »*Dreyfus*ra vonatkozólag itt már nyugodtak és azt mondják, hogy helyesen eslekedtem. Hogy a császár miért haragszik, senki sem tudja.»

A jegyző erre kijelenti, hogy a levélben törlés fordul elő. (Mozgás.)

Mercier közbeszól.

A fordítás nem szószerinti.

Mikor Mercier vallomásaiban egy ízben kijelenti, hogy ő hisz a Dreyfus bűnösségében, drámai jelenet játszódott le. Dreyfus ököbe szorított kezekkel odarohan Mercierhez és izgatottan felkiált: Tábornok ur! vonja vissza ezt.

Mercier nyugodtan megáll helyén és egy szóval sem reflektál.

Rövid szünet után Mercier áttér a borderaúra és tagadja, hogy Casimir Periernek mondta, hogy a borderauban felsorolt okiratok jelentőség nélkül valók. Ellenkezőleg mondja, Mercier, a legnagyobb jelentőségűeknek tartja őket. Dreyfus, ki tagadja, hogy a borderauban felsorolt aktákat látta, igenis látta valamennyit. Tanuk vallomásai be fogják bizonyítani, hogy feltétlenül tájékozva volt a tüzérség összes kísérleteiről és mindarról mi a kérdéses okmányokra vonatkozik. Mercier ezután kéri Jouanst ezredest több tanu megidézésére. Nevezetesen Feret megidézését kívánja, ki jelenleg temetési vállalkozó és Párisban a Moufetaud utcában lakik. Az is a ki a hadügyminiszter titkára volt és Dreyfust munkánál látta, mikor a szekrényeket átkutatta, rajzokat másolt, melyekhez semmi köze sem volt stb.

Dreyfus tagadásai megannyi hazugságok. Mercier egyenkint tagadta a borderauban felsorolt pontokat és kijelenti, hogy Esterházy Walsyn azokat nem ismerhette.

Mercier ezután a hadsereg általános összpontosítási tervének kidolgozásáról beszél, valamint a fedező csapatokra vonatkozó külön tervről és azután így folytatja:

Dreyfus a harmadik osztályba volt beosztva és meg volt bízva, hogy az okmányok kinyomatása felett őrködjenek. Ezt a munkát rosszul végezték el. Megbízták Dreyfust, hogy az egyes íveket tépje szét; ezt megtette? Lehetetlen helyt adni annak a feltevésnek, hogy Henry közölte volna Esterházyval azokat az okmányokat, melyekről szó van. Henry különben is képtelen volt azokat megérteni. Még ha Dreyfus nem is írta a borderaut, akkor sem szolgáltathatta ki az abban felsorolt okmányokat Esterházy Walsyn. Az árulás ténye — ugyan Mercier — a vádlott hazugságaiból, egyes darabok vizsgálatából s beismeréséből nyilvánvaló. Én becsületes ember vagyok, ha bensőmben legcsekélyebb kétség támadna, azt mondanám önnek: Dreyfus kapitány! Én ártatlannak tartom önt!

E szavaknál Dreyfus hirtelen felállt. Ugy látszik, mintha rá akarna vetni magát Mercierre kitől csak néhány lépés választja el... Felémelt ököllettel azt kiáltja: Ezt kellene mondania! Dreyfus őrizetére jelenlevő csendőrkapitány visszatartja Dreyfust és kényszeríti, hogy leüljön. A hallgatóság közt rendkívüli mozgás uralkodik. Elnök csak nehezen tudja a nyugalmat fentartani.

Mercier tábornok, a ki a vádlott felkiáltása közben mozdulatlanul maradt, így folytatja: Azt mondanám önnek ha tévedtem is, jóhiszeműleg jártam el, de ugyanavval a jóhiszeműséggel elismerem azt, hogy a *borzasztó tévedést jóválegyem, mindent meg fogok tenni e célból a mi hatalmamban áll.*

De minden erre fordított fáradozás és kiadott összegek nagysága mellett is meggyőződésem Dreyfus bűnösségéről szilárdabbá vált.

Mercier tábornok befejezte vallomását és felállt. E pillanatban Dreyfus felugrik és azt kiáltja: bizonyítsa ön be! Hosszantartó igazságtalosság a teremben. A hallgatóság azt hiszi,

hogy az ülést már berekesztették, midőn a zaj közepette Casimis Perier felállt és azt mondja:

Mercier tábornok vallomása következtében követelem, hogy a haditörvényszék újból hallgasson ki engem. Ohajtanám, hogy ez kontra diktorius módon Mercier tábornokkal együtt történjék.

Elnök kijelenti, hogy ezt a kívánságot tudomásul veszi és nagy mozgás közt berekeszti az ülést. A legközelebbi ülés hétfőn reggel fél 7 órakor lesz.

**Páris**, aug. 12. Az Echo de Parisban Quesnay de Beaurepaire azt írja, hogy a rennesi haditörvényszék elnökétől levelet kapott, amelyben arra kéri, szólítsa föl az általa vezetett vizsgálát folyamán kihallgatott tanukat, hogy nyilatkozataikat küldjék be a haditörvényszéknek, hogy nyilatkozataik megvizsgálása után az elnök szükség esetén elrendelhesse megidézésüket. Quesnay megjegyzi, hogy megtette a szükséges lépéseket.

**Páris**, aug. 12. A hadügyminiszteriumban nem tudták, hogyan támadt az a hír, hogy Mercier-t államtitkok terjesztése miatt le fogják tartóztatni. Erre nézve megjegyzi, hogy hiszen Jouast elnök, ha szükséges, mindig zártnak nyilváníthatja a tárgyalást.

A Gaulois-nek egyik munkatársa Merciernek egy barátjával beszélgetett, a kinek nyilatkozata szerint Mercier ki fogja mutatni, hogy jöttek rá Dreyfus árulására, a miről Dreyfusnak és védőinek még nincs tudomásuk.

## NYILTTER.\*

Minthogy a tavasz előrehaladásával cse-csemőt, gyermeket és felnőttet egyaránt fenyeget a járványok veszélye, ismét csak a minden alkalommal hálásan fogadott

MOHAI

## ÁGNES-forrásunk

vízének használatát ajánljuk. Egyrészt mert olcsó, igen kellemes és tiszta ivóvíz lévén, a tavaszi és nyári évszakokban kedvelt élvezetszerként szerepel, másrészt, mert dús szén-savtartalmánál fogva, specificus óvoszer is a tífus, cholera és a gyermekek tífoid-szerű tavaszi-nyári hasmenése ellen. Ehhez járul még, hogy a cse-csemőt is megvédi az ilyenkor nagyon veszélyes hurutos bélbántalmak ellen, míg szoptatója e víz használata folytán nagyon kedvező összetételű és bőséges tejet nyer. A már meglévő gyomor- és bélhurutot gyermekeknek és felnőtteknek gyógyítja. Kellemesen hatván ke szén-savánál fogva a gyomor és bél idegeire; a gyermekek lázas megbetegedéseinek pedig nélkülözhetetlen, hűtő húgyhajtó és a szomjat csillapító hatásánál fogva.

— Kedvelt borvíz. —

A mohai Ágnes-forrás  
kezelősége.

Főraktár:

## Édeskuty L.

cs. és kir. udvari szállító

BUDAPEST, V., Erzsébet-tér 8.

Kapható minden gyógytárban,  
fűszerkereskedésben és vendéglőben.

## TAVIRATOK.

### A hercegprimás Budapesten.

**Budapest**, aug. 12. (Saj. tud. táv.) Vaszary Kolos hercegprimás Budapestre érkezett.

### Sima Ferencz csőd ügye.

**Szeged**, aug. 12. (Saját tud. táv.) A szegedi kir. törvényszék ma tartotta meg a felszámolási tárgyalást Sima Ferencz csődügyében. A bejelentett követelések összege 168,000 frt. A csődválasztmány tagjaivá lettek Tasnády, Schlessinger és Párjesz szentesi ügyvédek.

### Dérouléde letartóztatása.

**Páris**, augusztus 12. Dérouléde képviselőt ma reggel 4 órakor birtokán, Croissyban letartóztatták. (Magy. Táv. Ir.)

### Személyi hír.

**Bécs**, aug. 12. Goluchowski gróf külügyminiszter ma Ischlbe utazott. (Magy. Táv. Iroda.)

### Török dolgok.

**Konstantinápoly**, aug. 12. Egy iradé Üszkübben katolikus templom építését rendeli.

A szultán tegnap a szelámlík után Constans francia nagykövetet fogadta. (Magy. Táv. Iroda.)

### Transzvál.

**London**, aug. 12. A Reuter-ügynökségnek jelentik Bombayból tegnapi kelttel: Előkészületeket tettek arra, hogy Indiából mintegy 12,000 katona induljon Dél-Afrikába. Az indiai vizeken számos szállítóhajó áll készenlétben. Háboru esetén a katonákat Bombayban, Carrachiban és Kalkuttában egyidejűleg szállítják hajóra. (Magy. Táv. Iroda.)

### A konstantinápolyi kikötő.

**Konstantinápoly**, aug. 12. Az angol, olasz, osztrák-magyar és orosz nagykövetek táviratilag megkérték a külügyminisztert, hogy a zárt kikötőben, amíg megegyezésre nem jutnak, semleges zónát nyisson. (Magy. Táv. Iroda.)

### A japán-kínai szövetség.

**London**, aug. 12. A Times-nek azt jelentik Tokióból, hogy a japán-kínai szövetségről szóló híresztelések teljesen alaptalanok. Az egész japán sajtó gúnyosan tárgyalja ezt a gondolatot. (Magy. Táv. Iroda.)

### Az orkán pusztításai.

**New-York**, aug. 12. Ponczéból érkezett újabb távirat szerint a kedden dühöngő orkánnak ott 500 ember esett áldozatul. Az Evening Journal levelezője azt jelenti, hogy az árvizet a Kortugues és Canas folyók áradása okozta. A halottak számát több ezerre becsüli. Arroyo város szintén elpusztult és nagy része víz alá került. Nagy kárt szenvedett Guyanna várossa

is, a hol tolvajok sok épületet kifosztottak. A katonaság alig volt képes főtartani a rendet. San Juan városban nincs ivóvíz, mert a kutak mind tele vannak szennyes vízzel, Davis tábornok azt táviratozta a kormánynak, hogy az ő becslése szerint 100,000 portorikói lakosnak elveszett minden élelmiszere s azért gyors segítséget kér az inségesek számára. A meteorológiai intézet jelentése szerint az orkán középpontja most a Bahama-szigetek felé közeledik s ma este valószínűleg az Atlanti Óceán partjához és az Egyesült-Államok partvidékéhez ér. (Magy. Táv. Ir.)

## KÖZGAZDASÁG.

**Lőszemle.** A nagyváradi 2. honvédezed kiosztott lovai felett augusztus hó 15-én reggel tartják meg a lőszemlét. A város részéről Márkus István tb. fogalmazót, Alexander Lajos városi állatorvost és Windisch Márton városi gazdát küldte ki Szűts Dezső aljegyző, mint a katonai igazgatóság ez időszaki vezetője.

### Reich Jenő és Társa

#### Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

#### Értéktőzsde.

Budapest, augusztus 12.

##### Az irányzat szilárd.

Osztrák hitel	—	—	—	—	—	829.—
Magyar hitel	—	—	—	—	—	469.—
Allamvasut	—	—	—	—	—	763.—
Rimamurányi	—	—	—	—	—	544.—
Magyar jelzálog	—	—	—	—	—	244.50
Salgótarjáni	—	—	—	—	—	331.—
Wagon-kölcsön	—	—	—	—	—	623.—
Villamosvasut	—	—	—	—	—	225.—
Magyar leszámítoló	—	—	—	—	—	353.25
Iparbank	—	—	—	—	—	104.25
Budapest közuti	—	—	—	—	—	404.50
Kereskedelmi	—	—	—	—	—	101.50
Déli vasut	—	—	—	—	—	65.08

B é c s, augusztus 12.

##### Az irányzat szilárd.

Osztr. hitel	—	—	—	—	—	892.40
Magyar hitel	—	—	—	—	—	892.60
Allamvasut	—	—	—	—	—	852.—

#### Határidők.

Budapest, augusztus 12.

Készáru buzában az irányzat szilárd volt, és 17,000, mm. forgalom mellett az árak 10 krral magasabban jegyeztettek.

Buza áprilisra	—	—	—	—	—	8 86
Buza októberre	—	—	—	—	—	8 57
Tengeri jul.	—	—	—	—	—	4 72
Rozs őszre	—	—	—	—	—	6 79
Zab őszre	—	—	—	—	—	5 34
Tengeri augusztusra	—	—	—	—	—	4 76

#### Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1899. augusztus 12-én.

Magyar aranyjárdék 4%	—	—	—	—	—	118.50
Magyar koronajárdék	—	—	—	—	—	96.40
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 1/2%	—	—	—	—	—	120.75
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	—	—	—	—	—	101.—
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	—	—	—	—	—	120.25
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	—	—	—	—	—	95.—
Italmérségi jog megváltási kötvény	—	—	—	—	—	100.—
Horváth-szlavón földterhermentesítési kötvény	—	—	—	—	—	96.—
Magyar nyerevény-sorsjegy-kölcsön	—	—	—	—	—	162.50
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek kölcsön	—	—	—	—	—	140.25
Osztrák járadék papírban	—	—	—	—	—	150.10
Osztrák járadék ezüstben	—	—	—	—	—	100.—
Osztrák járadék aranyban	—	—	—	—	—	118.50
Osztrák korona járadék	—	—	—	—	—	99.75
Osztrák államsorsjegyek	—	—	—	—	—	137.50
Osztrák magyar bankrészvény	—	—	—	—	—	900.—
Magyar hitelbankrészvény	—	—	—	—	—	392.—
Osztrák hitelintézeti részvény	—	—	—	—	—	391.50
Párisi vista	—	—	—	—	—	351.50
20 frankos arany (Napoleon'd'or)	—	—	—	—	—	9.55
Németbirodalmi márka	—	—	—	—	—	58.90
London vista	—	—	—	—	—	120.75
0 kásarány	—	—	—	—	—	11.76

## NAGYVÁRADI SZINKOR.

Ma vasárnap, augusztus 13-án

a kolozsvári országos nemzeti színház személyzetével:

Délután 4 órakor. — Fél helyárrakkal.

## MOLNÁR ÉS GYERMEKE.

Népdrama 5 felvonásban.

Kezdeté 4, vége 6 órakor.

### NÉMETH JÓZSEF

— a budapesti népszínház tagjának —  
nyolczadik vendégfőlépte.

Evadbrélet 102. szám.

Kisbrélet 102. szám.

Páros.

Páros.

Este fél 8 órakor. Rendes helyárrakkal:

## ÉJ JEL AZ ERDŐN.

Népszínmű 3 felvonásban. Irta: Rákosi J.

#### SZEMÉLYEK:

Paczor Márton, gazdag paraszt — Szentgyörgyi István.  
Boriska, a leánya — — — — — Turchányi O.  
Ágnes asszony, a huga — — — — — K. Arpási Kata.  
Balogh Imre, nyug. urasági vadász — Vágó Béla.

Gyurka, a fia — — — — — Váradi M.  
Máli, a fogadott leánya — — — — — Székely Irén  
Májas Gábris, pesti ember — — — — — Németh József.  
Zátonyi Balázs, gazdatiszt — — — — — Szerdahelyi Ferencz.  
Marci, a fia — — — — — Kassai K.  
A rektor — — — — — Heltai N.  
A libapásztorleány — — — — — Miklósi Margit.

Helyárrak: Alsó páholy 4 forint, felső páholy 3 forint. Támlásszék I—VIII. sorig 1 forint. IX—XI sorig 80 krajczár. Zártszék I., II. és III. sor 60 krajczár. Első emelet. I. sor 50 krajczár, második sortól 40 krajczár földszinti állóhely 40 krajczár. Katona- és diákjegy a földszinten 30 krajczár. Közép karzat 80 krajczár. Oldal karzat 20 krajczár.

Egy színlap ára a pénztárnál 10 krajczár.

Kezdeté fél 8, vége 10 óra után.

Holnap, hétfőn, 1899. augusztus hó 14-én

NÉMETH JÓZSEF búcsú-vendégfőléptével:

F O K-

R Ó L-

F O K-

R A.

Életkép 5 képben, énekkel és táncszal.

A szerkesztésért felelős:

**Dr. VUCSKICS GYULA.**

## Nagyváradi Kereskedelmi Csarnok.

### A Nagyváradi Felső Kereskedelmi Iskola,

melynek végbizonyítványa **egyévi önkéntesi katonai szolgálatra** jogosít és melynek eddig végzett tanulói legelsőrendű kereskedő, gyári, bankári és pénzügyi cégek-nél, posta-távírdai, vasuti és egyéb közhivatalokban nyertek alkalmazást, **1899. szeptember hó 1-én 12-ik évfolyamát** nyitja meg.

Az intézetet a múlt iskolai évben 121 tanuló látogatta, köztük 45 vidéki, kiknek **jó családnál való elhelyezése** ügyében az iskolaigazgató készséggel jár a szülők kezére.

Minden iránt tájékoztató évi jelentés levelező lapon tett kérésre azonnal megküldetik.

Nagyvárad, 1899. július hó.

**Dr. Hoványi Géza**

iskolabizottsági elnök.

(204.) 3-5

## Új festék gyári raktár!

### GALLOVITS M.

N.-Várad, Nagyteleki u. 532 sz. saját ház

### A SZOBAFESTŐHÖZ.

Ajánl száraz és olajba tört festékeket Carbolium ház-fedél és kerítés festésre zöld, vörös, barna és természetes, firnisz butor és kocsi-lackok.

#### BRONZOK, SZOBAFESTŐ ÉS MÁZOLÓ ECSETEK

és meszelők nagy raktára, különösen nagy raktár **szoba-padló-lackokban, 5-féle színben, egy 1 kilós doboz ára 75 kr.** Spiritusz szobapadló-lackok citromsárga, narancssárga és ockersárga színekben, a melyek befestés után 1 óra alatt tökéletesen megszáradnak 1 kiló üvegben 1 frt.

Denaturált szesz kapható legolcsóbb árban.

Árjegyzék kívánatra ingyen!

**Figyelmeztetés!** Az üzlet nem a Szent László piac-téren hanem Nagy Teleky-utca

532. sz. a. van, a Biharmegyei Kereskedelmi Banktól a második ház.

167 28-50

## Legolcsóbb bevásárlás!